

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯНЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 39 (1768)

П'ятниця, 27 вересня 2013 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ХЕРСОНЕС ТЕПЕР ПІД ЗАХИСТОМ ЮНЕСКО

Як відомо, 23 червня 2013 року на 37-й сесії ЮНЕСКО в столиці Королівства Камбоджа Пномпені Національний заповідник «Херсонес Таврійський» був внесений до списку світової спадщини ЮНЕСКО. Рішення про внесення було одноголосним. Єдиною критикою мистецтвознавців була наявність у самому центрі Херсонеського городища великої православної церкви, що, на думку деяких археологів, шкодить древній пам'ятці.

Минулу п'ятницю пройшли урочистості з нагоди вручения Національному заповіднику сертифікату об'єкта світової спадщини ЮНЕСКО, який на замовлення виготовив у Парижі відомий майстер-каліграфіст Христіан Рим.

Святкування почалися із церемонії спеціального погашення поштової марки і конверта, випущених «Укрпоштою» до цього дня. Процедура відбулась у Великому залі Візантійського музею. На марці зображена базиліка — середньовічний храм VI століття, який є візитівкою заповідника. На немаркованому авторському конверті зображена будівля музею (художник О. Танциора). Також «Укрпоштою» виготовлені спеціальний штемпель з гравюванням «Херсонес — все-світня спадщина ЮНЕСКО», який задля унікальності був знищений.

(Продовження на 4-й стор.)

Вадим Ройк:

УКРАЇНЦІ
МОІ...

«ВСЕ, ЩО РОБИВ У ЖИТТІ, ПОВТОРИВ БИ ЗНОВУ»

— Ка жуть, із днів, які запам'яталися в житті, і складається доля. Вадиме Михайловичу, які події ви б назвали знаковими для себе?

— Таких подій у мене доволі багато. Почну з того, що в 1952 році я на відмінно закінчив чоловічу середню школу в місті Невинномиськ Ставропольського краю, і наша сім'я переїхала на постійне проживання в Сімферополь, де я вступив до технікуму залізничного транспорту.

Потім був інститут інженерів транспорту в Дніпропетровську. Перша робітница

посада. Одруження і народження дочки Марини, а згодом — Аліни. Будівництво злітно-посадкової смуги-2 в Сімферопольському аеропорту, поїздка на Кубу... Всого і не перелічити.

— Ви побували в багатьох країнах світу. Що із того, що ми знаємо про закордон, виявилося міфом, а що — реальністю?

— Багато з того, що говорили в колишньому Союзі про Захід, було правою. Насамперед різке розмежування в суспільстві між багатими і бідними у слаборозвинутих країнах, нетрі, злиднене населення. А от у більш розвинутих країнах усе було по-іншому, і це дуже дивувало.

— Ви супроводжували маму, Віру Сергіївну, в поїздках з колекціями вишивок по країні та за її межами. Що це було для вас самого: синівський обов'язок чи розширення сфери власних інтересів?

— Я просто зрозумів, що настав мій час допомагати мамі в її благородній справі — розвивати традиції української вишивки з урахуванням сучасних потреб і запитів людей, залучення їх до народної творчості. У мами з'явилася можливість прискорити ці процеси завдяки мобільноті, тобто переміщення виставки «Український рушничок» по регіонах України за допомогою автомобіля. Таким чином виникло чітко сплановане вишивальне турне. Особисто мені ці поїздки дали дуже багато, і передусім — можливість побачити всю країну, а це, повірте, того варте.

По-друге, я зміг набагато глибше пізнати українську народну творчість.

— Як змінилося ваше життя після присвоєння Віри Сергіївні в 2006 році звання Героя України?

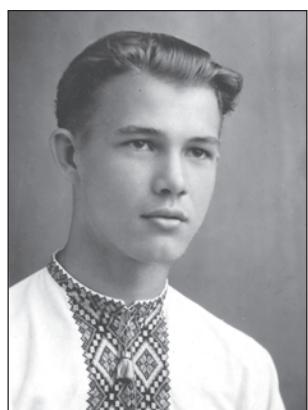
— Мое життя не дуже змінилося. Всі наша сім'я, учениці та шанувальники маминого таланту чудово розуміли, що цю нагороду вона дійсно заслужила титанічним трудом. Та її сама мама ніяк не підкresлювала своїх заслуг, ніяк не змінилася після цієї події, вела попередній спосіб життя, ні при яких обставинах не користувалася

Вадим Ройк з батьками, 70-ті роки

В останні роки життя Віри Роїк, Героя України, видатної кримської майстрині української вишивки, починаючи з відзначення її 95-річчя: урочистого вшанування в театрі, персональної виставки в Будинку художника Сімферополя та семінару майстрів декоративно-прикладного мистецтва в Центральному музеї Таврії, мені часто випадала нагода зустрічатися з нею на різних презентаціях, виставках, у підготовці та відкритті яких вона особисто брала участь. І завжди поряд з нею був Вадим Михайлович Роїк. Знаменита маті і син, відомий у своїй галузі фахівець, заслужений працівник транспорту України та Автономної Республіки Крим, удостоєний багатьох державних нагород. Він був президентом Кримського зонального агентства повітряних сполучень, очолював групу радянських спеціалістів під час реконструкції найбільшого на Кубі аеродрому ім. Хосе Марті, працював заступником командира Сімферопольського об'єднаного авіазагону. Свої спогади і роздуми про пережиті він виклав в автобіографічній книзі «Минуле — завжди поряд з сучасним», виданій у 2008 році.

29 вересня Вадиму Роїку виповнюється 75 років, і цей ювілей став для нього ще одним приводом оглянутися на минуле, оцінити здійснене і зазирнути в майбутнє.

Вадим Роїк, фото 50-х років

своїм новим статусом. Едине, що змінилося, так це на відкриття її виставок стали обов'язково з'являтися перші особи областей, міст і районів.

(Продовження на 7-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Засновники:

Міністерство культури і туризму України,

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,

трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж - 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЕДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicstvo@gmail.com

ЯЛТА: СПРАВА ТИМОШЕНКО, ПРЕЦЕДЕНТ ЛУЦЕНКА І ЄВРОПЕРСПЕКТИВИ ЯНУКОВИЧА

Чи має Україна шанс підпишати з Євросоюзом угоду про асоціацію і вільну торгівлю попри те, що Юлія Тимошенко перебуває в ув'язненні? Ця тема вже другий рік стає ключовою на європейській зустрічі Ялтинської європейської стратегії (YES). Минулой п'ятниці в Лівадійському палаці тривала 10-та зустріч YES, і доля Юлії Тимошенко спричинила жуваву дискусію опозиційних політиків із президентом Віктором Януковичем.

Одразу кілька опозиційних політиків та інтелектуалів: Юрій Луценко, Арсеній Яценюк та Олексій Гарань - на зустрічі YES прямо запропонували президенту Віктору Януковичу скористатися своїми владними повноваженнями і звільнити Юлію Тимошенко. Юрій Луценко навіть згадав свій прецедент.

На це Віктор Янукович сказав, що Луценко і Тимошенко - в різних вагових категоріях, і що він сам був проти ув'язнення Юрія Луценка. В. Янукович знову згадав газові угоди 2009 року і заявив, що відповідь перебуває у площині законодавства і в руках суду.

За словами В. Януковича, ще є час до підписання угоди з ЄС для того, щоб знайти правове рішення, а поки що відповідь - ні «так», ні «ні». Одразу кілька експертів, із якими Радіо «Свобода» поспілкувалося на зустрічі, пропустили, що Віктор Янукович натякав на необхідність гарантій з боку самої Тимошенко, підкріплених західними партнерами, що лідер опозиції, вийшовши з ув'язнення, не займатиметься

тимошенко,

прецедент луценка

і європерспективи януковича

політичною діяльністю.

Водночас Глава держави заявив, що Україна впевнено йде шляхом європейської інтеграції, уряд бореться з корупцією. Поступово економіка виходить з тіні. За рахунок цього збільшуються доходи бюджету. Зростає довіра населення до банківської системи, збільшуються вклади громадян. На це лідер партії «УДАР» Віталій Кличко сказав, що, напевно, йдеться про якусь іншу країну...

Європейці не повірили?

Виглядає, що і президент країни, що зараз головує в ЄС - Литви, Даля Грибаускайте цьому не дуже повірила. Вона ще раз нагадала, що без виконання всього пакету виконаного плану дій не буде угоди про асоціацію.

«Питання Тимошенко в тій чи іншій формі має бути вирішеним таким чином, щоб це було прийнятно для європейського співтовариства. Проміжні домовленості про закони, про зміни в прокуратурі і тому подібні - вони у фіналі не спрацюють, якщо не буде весь пакет до кінця завершений», - заявила Президент Литви і додала, що «питання Тимошенко» - у цьому ж пакеті.

Дала Грибаускайте, як і комісар Єврокомісії Штефан Фюле, привітала об'єднання зусиль української влади та опозиції довкола питань європінтеграції. Водночас керівник Литви нагадала Президенту України, що для завершення підготовки до підписання угоди українська сторона має вирішити ще три питання: законодавчо встановити рівні умови виборів, виключити

вибіркове правосуддя і забезпечити виконання судових рішень для захисту інвестицій.

На думку присутніх у Ялті українських експертів, литовський президент донесла до української сторони жорстку позицію деяких урядів країн «Старої Європи». Учасники форуму і журналісти в кулуарах відзначали, що дискусії на нинішньому форумі YES були жвавішими й цікавішими, аніж у минулі роки, і їхні підсумки все ж залишають надію на вирішення «питання Тимошенко».

Економісти втрачають оптимізм

На економічних панелях форума було менше оптимізму, аніж у суперечках про українську європінтеграцію і про звільнення Юлії Тимошенко. Зокрема, головний економічний коментатор Financial Times Мартін Вульф заявив, що стимулування споживання, яке лежало в основі моделі економічного розвитку в докризовий період, себе вичерпало.

А колишній директор-розпорядник Міжнародного фонду Домінік Страсс-Кан зазначив, що Європейський Союз зараз перебуває в «газоподібному станові». Його 28 країн усе важче ухвалювати консолідовані рішення в питаннях економіки.

І на цьому тлі заява екс-міністра енергетики США Білла Річардсона про те, що Україна рухається правильним шляхом в енергетичній сфері, виглядала як справді хороша новина. За його словами, енергобереження, нові технології видобутку газу і розробка відновлюваних джерел енергії - шляхи до енергетичної незалежності для будь-якої країни.

Володимир ПРИТУЛА
(Radio «Свобода»)

дудування, заохочујмо наші родини і знайомих в Україні, щоб і вони організували акції підтримки європейського курсу України», — йдеться у заяві ОУП.

Крім того, організація просить українців активізувати зусилля і в Польщі. «Заохочуємо владу Польської держави та польських євродепутатів бути ще активнішими у справі європейського майбутнього України. Наше особливе завдання - це роз'яснення історичного значення Угоди про асоціацію, залучення до її пропагування якомога ширших кіл польської громадськості», — підкреслюється у заяві Головної ради ОУП.

«НІ КРОКУ НАЗАД, ПОЗАДУ - МОСКВА!»

«Не хвильтеся: якщо Україна буде асоційованим членом Євросоюзу, у вас будуть кращі відносини з Росією, а не гірші. Таке у мене пророцтво», - заявив у ході 10-ї щорічної Ялтинської зустрічі YES екс-президент Польщі Олександр Кwasniewski.

«Вашим гаслом і розумінням вашого становища має бути популярна фраза з радянського кіно - «Ні кроку назад, позаду - Москва!» - напівжартом ддав екс-президент Польщі. Таку репліку всі присутні в залі сприйняли сміхом і бурхливими оплесками.

<http://www.pravda.com.ua>

УКРАЇНЦІ ПОЛЬЩІ ЗАСУДILI ТИСК

Об'єднання українців у Польщі (ОУП) засуджує тиск Росії на Україну з метою не допустити підписання Угоди про асоціацію. Про це йдеться у заяві Головної ради ОУП, текст якої є в розпорядженні Українського Інформатора. «Застосування економічних дій, атаки на українську владу та пропагандистська акція з метою дискредитування України на міжнародній арені - це свідчення неоімперського курсу, який реалізує російська влада», - наголошується у заяві.

Водночас українці Польщі висловлюють відчіність на адресу Європарламенту та держав-членів ЄС, особливо Польщі, за підтримку європейського курсу України.

Головна рада ОУП також звернулася до всієї української громади Польщі з проханням проявити активність на заключному етапі підготовки до підписання Угоди про асоціацію. «Підтримаймо Президента України, уряд і парламент у їхній роботі над виконанням усіх вимог ЄС щодо України. Надсилаймо листи і звернення як від організацій та організаційних структур, так і від окремих осіб і сімей. Організуємо зустрічі з українськими дипломатами, звертаймося до міст, районів та обласей-побратимів, органів місцевого самоврядування

підсумками засідання Ради міністрів Криму 24 вересня.

«Цього року ми закуповували книги для школ і бібліотек, я ставив завдання закупити світову класику для наших сільських бібліотек», - сказав Анатолій Могильов.

Голова Ради міністрів звернувся до всіх кримчан з проханням передати книги сільським школам. «Напевно, у кожного є цікаві книги, які зберігаються в гаражах або на горищах. Ці книги можна передавати сільським школам. Вважаю, що таку акцію треба запланувати і провести».

Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК

30 ВЕРЕСНЯ - ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ БІБЛІОТЕК

Леонід НОВОХАТЬКО: «БІБЛІОТЕКА - ЦЕ ДУХОВНИЙ ДВИГУН УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

24 вересня 2013 року відкрився третій щорічний загальнодержавний ярмарок бібліотечних інновацій «Сучасна бібліотека: рухаємося вперед». Ярмарок проводиться в рамках програми «Бібліоміст» спільно з Міністерством культури та Українською бібліотечною асоціацією. У ярмарку 2013 року взимуть участь 400 бібліотекарів з усієї України.

«Сьогодні ми обмінюємося не просто словами, ідеями - сьогодні ми ділимось досвідом і справами, як говорить англійське прислів'я: «Гарний початок - половина успіху». Я переконаний, що бібліотекарі повинні бути духовним двигуном України. І ця думка зводиться до одного слова - ініціатива. І проголосивши це слово, нам залишається впроваджувати його у життя», - сказав міністр культури України Леонід Новохатько у вітальному слові.

Леонід Новохатько звернув увагу на презентацію книги «Бібліотечна кухня. 32 рецепти від успішних сучасних бібліотек»: «Це цікава і унікальна книга, в ній зібрано всі ініціативи і успішно реалізовані проекти бібліотек у різних куточках України. Адже у ХХІ столітті друковані книзи роблять виклик новітні технології. І от сьогодні тут зібрались бібліотекарі з усієї України, щоб знайти і дати відповідь цифровій ере. А ця книга допоможе знайти нові форми роботи для того, аби зацікавити і стати успішними. Примірники таких практичних «рецептів» отримає кожна бібліотека».

Також міністр запевнив, що Міністерство культури, уряд не залишать українські бібліотеки поза увагою і надалі надаватимуть підтримку. Наприклад, цього року було виділено 10 млн. грн. на поповнення бібліотечних фондів українською книгою. Загалом на бібліотечну галузь, яка нараховує 18 тис. бібліотек, у 2012 році було виділено 1 млрд. 750 млн. грн.

«ДІМ, ДЕ НА ТЕБЕ ЧЕКАЮТЬ...»

У зв'язку з 55-річчям від дня відкриття в бібліотеці-філії № 3 ім. І. П. Котляревського пройшов День відкритих дверей під гаслом - «Дім, де на тебе чекають...».

Бібліотека зустріла своїх гостей оригінальним оформленням, книжковою виставкою, творчими роботами читачів. У цей урочистий день зібралися колеги, члени клубу, найстаріші читачі та партнери бібліотеки, люди різного віку, інтересів і профес

**«ЕВТАНАЗІЯ
ПО-УКРАЇНСЬКИ»:
РОСІЯНАМ
НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТВ
ПЕРЕДБАЧИЛИ
КРАХ УКРАЇНИ**

Державне центральне телебачення Росії продовжує пропагувати крах України у зв'язку з наміром підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом. У сюжеті курс України називають «неомазепізмом», називаючи Росію єдину державою, готовою безкорисливо допомагати Україні. Москву в сюжеті пробують виставити рятівником України від «неминучої загибелі», повідомляє news.liga.net.

Автор програми Дмитро Кисельов уже не раз готував сюжети про «катастрофічне становище України», пропагуючи проросійський курс для України. Кисельов брав участь у «круглих столах» руху «Український вибір» Віктора Медведчука, де заявляв, що якщо Україна підпише асоціацію з ЄС, то «дороги будуть гірші, медицина буде гіршою. Потрібно прямо говорити! Школи будуть гіршими, армія буде гірша, літаки будуть падати». У новому сюжеті Кисельов також використовує пряму мову Володимира Путіна.

Крім того, раніше Кисельов дозволив собі хамські реагінки на адресу керівництва України — в одній з програм він заявив: «Янукович, як ошпарений, навіть не залишивши на запланованій нічліг, під ранок відлетів геть. Справи у нього «дрянь» — лякають вже скрізь — і з Заходу, і зі Сходу, а можливості у Києва гідно зробити гідний вибір все менше», — говорив він.

**БОГОСЛОВСЬКА
ПОСКАРЖИЛАСЯ
НА «ЗГВАЛТУВАННЯ
РОСІЄЮ»...**

Росія змушує українську владу до пошуку нових економічних напрямів, створюючи нестерпні умови партнерства. Про це в ефірі ток-шоу «Свобода слова» на каналі ICTV сказала депутат Інна Богословська від Партиї регіонів.

Якби російські політики хотіли розвивати відносини з Україною на рівних умовах, то ці кроки були б ясно видно. «Якби Росія справді хотіла бачити нас своїми партнерирами, вона б уже давно зробила ті кроки, які роблять нормальні люди, коли хочуть дружніх відносин», — уточнила політик, передає Новий Регіон.

Агресивна політика Росії відносно України формує нездорову атмосферу у відносинах між країнами. «Оскільки в газовому контракті нас «згвалтували», то потрібно було хоча б попросити вибачення за це і змінити умови договору. Після 2009 року ми весь час чуємо від Росії не дружні заяви, а тільки спроби нас нагнити і змусити жити так, як вони хочуть. Ось ми і маємо той рівень відносин, який у нас сьогодні є», — заявила Інна Богословська.

Буває, що можемо сказати без перебільшення: іноді чужий біль відчувавши, як власний, і чужу образу — теж. Це я про ситуацію, описану мною в статті «Чи заснуло добро, чи померло?» в «Кримській світлиці» від 19 липня цього року, присвячену переважно долі пенсіонера-інваліда Миколи Меташопа, нашого читача. Що ж, маємо гуртуватися: хтось — за інтересами, хтось — за кланами, а хтось — аби таки спільними зусиллями утримати над головами це важке, свинцеве небо, що погрожує розчавити кожного, хто дозволить собі опустити руки.

А у Миколи Івановича в дітільки одна рука, інша — не слухається. Не слухається і ноги, які йому доводиться замінювати на колеса, та й око не бачить, хоча це не заважає чоловікові з десятком років читати «Кримську світлицю» і жити з нами спільним життям.

А спільне життя, якщо почесному, має бути не лише на сторінках газети, але і в реальних «нужді та радості», як це говориться, пряміром, у шлюблійній обіянці. Та радості для Миколи Меташопа, якщо й були, лишилися у минулому, а тепер суцільна нужда, і полягає вона, насамперед, у неможливості пересуватися. Не почастило ці одинокий 80-річний людині зі Старого Криму з інвалідним візком настільки, що п'ять років. А там, близьче до дев'яноста, якщо пощасти, можливо, йому дістанеться щось більш пристойне, та теж без гарантії. При цьому Олександр Густов не залишив нам з паном Миколою жодної надії на вирішення нашого питання і на запитання, куди ще можна звернутися, відповів, що нікуди.

Як зробити життя інваліда хоч трохи комфортнішим, я прийшла поговорити на Сімферопольське казенне експе-

риментальне протезно-ортопедичне підприємство на чолі з Олександром Валентиновичем Густовим. Та, на жаль, вин виявився «іншої крові», бо ні хоча б формального співчуття, ні реальної підтримки ми з паном Миколою від нього не дочекалися. Винним, як зазвичай, виявився сам потерпілий: навіщо брав візок, який йому не підходить, нібито їх там було безліч, та можливостей ви-

так і народився офіційний лист у Міністерство праці і соціальної політики до пані Наталії Королевської. Тепер від неї цілком залежала відповідь на запитання: «Чи заснуло добро, чи померло?». І ось «Кримська світлиця» одержала лист-відповідь, на який не дуже і сподівалися, бо, як свідчили статистика і наш попередній досвід, розрахувати на відповідь із поважної організації може лише

інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліком таких засобів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 (далі — Порядок).

Він передбачає, що інвалід самостійно може обирати для забезпечення своїх індивідуальних потреб та з урахуванням медичних показань технічний та інший засіб реабілітації (модель та виробни-

одним кріслом колісним з електричним приводом (дорожнім чи універсальним) на строк, передбачений переліком 8 (10) років; двома кріслами колісними — дорожнім і універсальним

(одне з яких з електричним приводом) на строк, передбачений переліком.

Активний інвалід чи дитя-інвалід може бути забезпечений за вибором:

одним кріслом колісним універсальним для активних інвалідів та дітей-інвалідів базовим строком на два роки; одним кріслом колісним універсальним для активних інвалідів та дітей-інвалідів підвищеної функціональності та надійності строком на чотири роки;

двоюма кріслами колісними, одне з яких універсальне для активних інвалідів та дітей-інвалідів базове, друге — універсальне або дорожнє, строком на чотири роки кожне; двома кріслами колісними універсальними для активних інвалідів та дітей-інвалідів базовими строком на чотири роки кожне.

З огляду на викладене, Міністерством було доручено Міністерству соціальної політики АР Крим зустрітися з М. І. Меташопом та запропонувати йому додаткове дорожнє крісло колісне, яке він може отримати відповідно до чинного законодавства.

Крім того, було доручено ПО «Укрпротез» спільно з Сімферопольським КЕПОП перевірити технічний стан крісла колісного з електроприводом. М. І. Меташопа та

одним кріслом з ручним приводом (дорожнім чи універсальним) строком на два роки;

Микола ШАМБІР,
директор Департаменту

«ЧИ ЗАСНУЛО ДОБРО, ЧИ ПОМЕРЛО?»

приблизно третій дописувач.

То невже дійсно тепер житимемо по-іншому і чутимемо одне одного: і той, хто на інвалідному кріслі, і хто на високому урядовому? Невже добро тільки-но задримало, бо що ж, як не воно, рятуватиме наш грішний світ?

Нижче наводимо лист із Департаменту пенсійного забезпечення та соціального захисту інвалідів.

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**
05.09.2013
на № 1883/19/93-13

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КРІСЛОМ КОЛІСНИМ

Департаментом пенсійного забезпечення та соціального захисту інвалідів розглянуто звернення редакції газети «Кримська світлиця», що надійшло до Міністерства, що затверджено газданою постановою, крісло колісне було видано заявнику на 8 років.

Додатково повідомляємо, що відповідно до пункту 44 Порядку інвалід, дитина-інвалід можуть бути забезпечені за вибором:

одним кріслом колісним з ручним приводом (дорожнім чи універсальним) строком

на чотири роки кожне.

ка), який буде відповідати кваліфікаційним вимогам, встановленим Міністерством.

За інформацією, що міститься в Централізованому банку даних з проблем інвалідності, 09.06.2010 М. І. Меташопа було забезпечене універсальним кріслом колісним з електроприводом (для пересування, як у приміщенні, так і на вулиці) виробництва

ТОВ «Мегатехсервіс плюс» строком експлуатації до 09.06.2018. Оскільки на час забезпечення М. І. Меташопа діяли норми Постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1652 та керуючись Переліком технічних та інших засобів реабілітації, якими забезпечуються окремі категорії населення, що затверджено газданою постановою, крісло колісне було видано заявнику на 8 років.

Додатково повідомляємо, що відповідно до пункту 44 Порядку інвалід, дитина-інвалід можуть бути забезпечені за вибором:

одним кріслом колісним з ручним приводом (дорожнім чи універсальним) строком

на чотири роки кожне. топольцям знати, куди спрямовуються гроші тими, хто ними найнятий для виконання функцій раціонального управління і чесного розподілу коштів громади?

Тому, аби попередити отримання інформаційної зброї «терористами» і «авантюристами», може, краще й зовсім не звітуватись перед людьми?

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

УТВЕРЖДАЮ
Заступник председателя
руководитель аппарата
Сімферопольської міської державної
адміністрації
В.А.Драченко

СМЕТА РАХОДОВ

отделя по вопросам внутренней политики и связей
с общественностью СГГА по обеспечению реализации "Региональной программы
Региональной программы взаимодействия органов исполнительной власти,
органов местного самоуправления с общественностью и содействия
развитию гражданского общества в городе Севастополе на 2013-2016 годы"

в мае 2013 года

МЕРОПРИЯТИЯ	КЕК В	Сума (грн.)	Прим.
1 День Победы			
1.1 цветы	2210	10 000,00	
1.2 венки	2210	8 050,00	
1.3 полиграфическая продукция	2210	6 499,00	
1.4 канцтовары	2210	1 310,00	
		18 849,00	

культурний заповідник та інші рейдерські дії.

Звертаємося до міністра внутрішніх справ України, Генерального прокурора України та Служби безпеки України з вимогою негайного оперативного розслідування кримінального злочину, вчиненого проти В. Баранова та НСПУ, виявлення та покарання винних. Закликаємо широку громадськість, творчі спілки, патріотичні організації, політичні сили, засоби масової інформації, усіх небайдужих об'єднатися для захисту голови НСПУ та Національної спілки письменників України, яка в усі часи була і залишається бастіоном боротьби за національне та духовне відродження, збереження наших святынь і національної пам'яті, утвердження ідеї української незалежності та державності.

Секретаріат Національної спілки письменників України
Центральне правління ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

НА ГОЛОВУ НСПУ ВІКТОРА БАРАНОВА СКОСНО ЗАМАХ

Проти голови Національної спілки письменників України, члена Головної ради ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, відомого громадського діяча Віктора Баранова вчинено кримінальний злочин. У ніч з 12 на 13 вересня цього року невідомі зловмисники підірвали і дощенту спалили його дачний будинок у с. Ровжи Вишгородського району. Завдано великої матеріальної та моральної шкоди. Через кілька днів після злочину невідомий «доброзичивець» з мобільного телефона пригрозив В. Баранову, що це «тільки початок» і «буде продовження», якщо він не складе з себе повноважень голови НСПУ.

ХЕРСОНЕС ТЕПЕР ПІД ЗАХИСТОМ ЮНЕСКО

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

Право першого спеціального погашення було надано високому гостю Севастополя — заступнику міністра культури України Віктору Балюрку та генеральному директору Національного заповідника «Херсонес Таврійський» Леоніду Жуньку. Разом з ними на конверті залишили свої автографи голова Севастопольської міськради Юрій Дойников і керівник міської дирекції

Джозеф Картер

«Укрпошти» Дмитро Мельник. Після цього відбулась пресконференція, на якій Леонід Жунько висловив відчіність присутнім гостям за згоду взяти участь в урочистостях. Він підкреслив, що шлях до списку світової спадщини ЮНЕСКО був тривалим, але завдяки зусиллям великої кількості людей успішним. Вирішальним поштовхом стало рішення Громадської гуманітарної ради під керівництвом Президента України Віктора Януковича.

Леонід Михайлович подякував попереднім керівникам заповідника Леоніду Марченку та Галині Ніколаєнко за велику підготовчу роботу, у результаті якої значна частина давніх земельних ділянок тепер перебуває під захистом держави, а 5 ділянок — під захистом ЮНЕСКО.

Генеральний директор відзначив заступника директора Інституту класичної археології Техаського університету

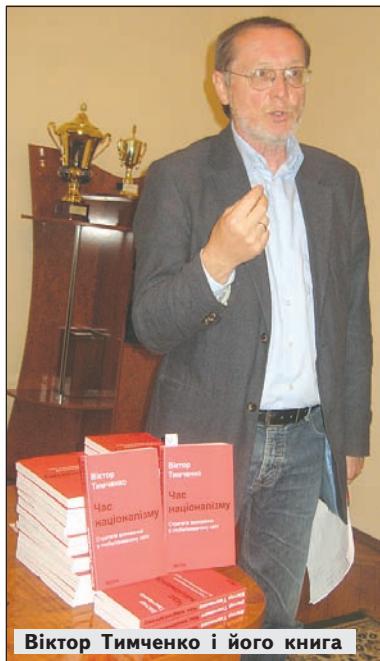
Адама Рабиновича та співробітника Інституту класичної археології Техаського університету в Остіні Таїсу Бушель (про неї писала «Кримська світлиця» 2 роки тому) за неоцінений внесок у розробку Номінаційного досьє. За внесок доктора Девіда Паккарда працівники музею готові присвоїти йому звання почесного громадянина Херсонесу.

Подякував Леонід Жунько і науковим колегам з Познанського і Варшавського університетів, Державного Ермітажу і Державного історичного музею (Росія), Інституту археології НАН України, заповідників «Софійський собор» та «Києво-Печерська Лавра», Кримського відділення Інституту сходознавства НАН України, Харківського і Таврійського національних університетів.

Виступили з вітальними промовами глави іноземних делегацій, які прибули на церемонію на запрошення заповідника: перший радник по посланству постійної делегації Євросоюзу в Україні Хоше Роман Лора, керівник департаменту Служби національних парків США Джон Джеймсон, директор Фонду Левентіса Хараламбос Бакіртзіс і професор Університету Кіпру Вассос Карагеоргіс, директор Кримського відділення Інституту сходознавства НАН України Олександр Айбабін. Всі вони визнавали, що Херсонес гідно зарахований до кращих пам'яток всесвітньої спадщини, у тому числі через унікальну збереженість

археологічних знахідок.

Змістовою була промова-презентація видатного вченого зі світовим іменем, який пов'язав свою наукову діяльність з Херсонесом, директора Інституту класичної археології Техаського університету Джозефа Картера. Він розповів про всю історію наукової співпраці і фінансової допомоги американських вчених.

ЧАС НАЦІОНАЛІЗМУ.

СТРАТЕГІЯ ВИЖИВАННЯ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

(ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ ВІКТОРА ТИМЧЕНКА У ЛЬВОВІ)

Коли читачами «Кримської світлиці» є відомі люди Львова, то мимоволі газета отримує певні преференції. В усякому випадку, не бракує запрошень на цікаві заходи. Ось і тепер професор, проректор Львівської комерційної академії Степан Гелей повідомив, що у Львові перебуває Віктор Тимченко з презентацією власної книги: «Час націоналізму. Стратегія виживання в глобалізованому світі». Віктор Тимченко родом з Харківщини. За освітою — журналіст. Понад два десятиліття тому він вийшов на Захід, працював на радіостанції «Німецька хвіля». Тепер є членом Спілки письменників Німеччини. В проблемах глобалізації розбирається, мабуть, краще, ніж пересічний українець. Тому послухати його зійшлися шановані люди.

А я ще перед зустріччю вирішив переглянути книгу і переконався, що скомпонованна вона надзвичайно добре. Навіть заголовки інтригують. А є там такі розділи:

- «Голод — не тітка»
- «Вихід у мультикультурності?»
- «Що таке патріотизм?»
- «Чим небезпечна раса?»
- «Сильні нації, слабкі нації»
- «Сильна нація — європейська»
- «Слабка нація — німці»
- «Коли гість проганяє господаря»
- «Чи проіснує ЄС до 2024 року?»
- «Європа і національна ідея-2»

А ще в додатку є текст відомого правозахисника Володимира Буковського, а в ньому такі розділи: «Європейський колгосп прирече-

ний», «Жодна утопія не обходить без ГУЛАГу», «Демократизація ЄС неможлива», «Європейська комісія — це політбюро». Ось через цю обставину автора дуже критикували під час зустрічі. Мовляв, навіщо помістили в книзі виступ Буковського в Тбіліському державному університеті імені Ільї Чавчавадзе? Таки агітує нас за Митний союз?

Хоч насправді жодної агітації за Митний союз у книзі немає. Просто це ми так сприймаємо українську перспективу: «Або-або...». Пан Тимченко пише цілком об'єктивно, хоча негативне сприйняття автором процесів, які відбуваються в Європі, у книзі не могло не відбитися. Він явно не вітає імміграцію: «Якщо нічого не зміниться, етнічний німець стане раритетом. До 2060 року населення Німеччини зменшиться майже на 20%. За деякими прогнозами 2100 року число німців упаде з 82 мільйонів до 46. Відсоток етнічних німців впаде до 40%...».

Далі автор констатує: «Німецьке суспільство не готове жити в двох світах. Воно не розуміє законів паралельних суспільств і намагається міряти його німецькими мірками. Це серйозна помилка. Наведемо приклад: отримувачі соціальної допомоги мають періодично відмічатися на біржі. Це обтяжливо. Ті з них, хто збирається влітку летіти на батьківщину, подають довідки з високих іноземних інстанцій про те, що їхні батько, мати, тітка, кум чи сват при смерті. «Епідемія» в районах, з яких прибули мігранти, регулярно виникають саме під час

літніх канікул. Перевірити епідеміологічну ситуацію за кордоном німецькі чиновники, звичайно, не можуть. Вони вірять довідкам. Уявіть, що довідки куплені, вони не здатні. Тому продовжують пласти «соціалку».

Як бачимо, автор пише не як вчений, а скоріше, як журналіст. Від цього книжка тільки виграє. Розділ про євреїв написаний ще цікавіше. Прикро, що української проблематики в книзі майже немає. Але це від того, що автор був трохи відріваний від нашої реалії. Проте, як кажуть: «Розумному — досить». Українці сиділи і слухали дуже уважно. Ставили цікаві запитання, слухали не менш цікаві відповіді. Не все зміг записати, зате після зустрічі у мене була можливість поспілкуватися з Сергієм Семівим, доцентом кафедри міжнародних економічних відносин Львівської комерційної академії, директором Центру кооперативної науки, дослідником міжнародного сучасного кооперативного руху. І ось що він сказав:

— Як на мене, то книга дуже цікава! Вона буде чудовим імпульсом, поштовхом для подальшої дослідницької та викладацької роботи. В навчальному процесі ми обговорюємо із студентами різні геополітичні проблеми і ведемо дискусії.

В цьому контексті у книзі наводяться дуже важливі й актуальні питання розвитку національних рухів з точки зору викладів, які ставить перед нашою країною глобалізація.

Потім пан Сергій згадав про цікавий досвід басків:

— На засадах баскського націоналізму діє кооператив Мондрагон. Інституція заснована в 1956 році з приватної ініціативи католицького священика Х. М. Арізменді та його послідовників, і за цей час досвела свою функціональні та соціальну життєздатність. Там є дуже серйозні традиції місцевої самодопомоги, на цьому досвіді і на цій ідеології там побудована ціла корпорація. На сьогоднішній день вона має великий обіг — понад 23 млрд. доларів. До цього найбільшого в світі виробничого кооперативу входить 300 підприємств (у тому числі 100 промислових кооперативів, 14 будівельних асоціацій, 7 сільськогосподарських кооперативів, 3 обслуговуючих кооперативи, одне споживче товариство), баски мають власні Народні банк з більш ніж 140 відділеннями. І ще мають 65 виробничих представництв у 12 країнах світу. Фактично, це міжнародна корпорація, яка успішно конкурує з іншими світовими ТНК на локальних ринках товарів та послуг, забезпечує високий рівень зайнятості і оплати праці своїх працівників. Показово, що ідеологічні принципи діяльності цього кооперативу викладаються у 43 кооперативних школах, які належать Мондрагону.

Цю економічну інституцію басків якоюсь мірою можна порівняти з нашим «Маслосоюзом», який діяв на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. «Маслосоюз» та-жок будувався на національній ідеї.

В цей період історії саме кооперативи ставали осередками поширення ідей національного економічного відродження, лідери вітчизняної кооперації були активними учасниками визвольних змагань за незалежність України, серед них були і серйозні ідеологи національного руху. Добре опрацьовані національна ідея завжди веде до економічної ефективності. І це доводить діяльність «Маслосоюзу», конкурентоспроможна продукція якого була відома в усій Європі.

Оскільки зараз у світі триває дискредитація національних рухів, то важливо, що автор книги «Час націоналізму» пише про них об'єктивно.

Одна з тез, яка висувається противниками націоналізму, полягає в тому, що політичні програми та ідеї націоналістів та патріотів не ефективні в сучасному глобалізованому суспільстві, економічні моделі, побудовані на націоналістичних принципах, не будуть діяти. Насправді, світова практика і вітчизняний історичний досвід розвитку кооперативного руху доводять протилежне. Мені дуже сподобалося висловлювання з цієї книги, що успішна, щаслива людина — це людина, котра принесла максимальну користь своїй нації. Саме такі ідеї необхідно поширювати сьогодні серед молоді. Тому книга Віктора Тимченка є своєчасною, в ній постають дуже важливі ідеї поширення націоналізму — сплаву ідеалізму, прагматичності і сили. Цю книгу я особисто буду рекомендувати своїм студентам, включно її до переліку навчальnoї літератури...

Мабуть, реакція молодого львівського науковця є якнайкращою агітацією за книгу, написану українцем Віктором Тимченком, який за два десятиліття надто добре вивчив Європу...

Сергій ЛАЩЕНКО

Степан Гелей (ліворуч) і Віктор Тимченко

Сергій Семів ставить запитання автору

ЧОМУ??

Близько двох мільйонів українців проживають у Росії. Це найчисленніша українська діаспора у світі. У Росії майже сті різних українських організацій, але немає єдиної централізованої. Російська влада блокує реєстрацію Українського конгресу Росії. Російські українці кажуть, що стали заручниками політичних протистоянь. Як живеться українській діаспорі Росії?

Родина етнографа Василя Бабенка походить з Чернігівщини і вже більше ста років проживає у Росії. Він народився у Башкирії в українському селі. Пригадує, що на цій території була справжня мала Україна, яка нараховувала сімнадцять українських поселень.

«Українська діасpora в Росії — «терра інкогніта» і для України, і для світового українства. До того ж сама діасpora не розуміє, що треба об'єднуватись, а не ділิตись через певні погляди. Бо цими чварами користуються російські сили, які роблять все, щоб розспоріти українців. Закрито дві загальноросійські організації українців, був скандал з бібліотекою. Прикро, що не реєструють Український конгрес Росії як єдину українську організацію, і для цього знаходять різні формальні причини», — наголосив Василь Бабенко.

МОЛОДЬ РОСІЇ СОРОМИТЬСЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Ської влади зареєструвати Український конгрес Росії, який міг бути відкритий до Світового конгресу українців. Втім, Мін'юст Росії відмовляє у реєстрації.

Попри те, що до 2015 року діє державна програма підтримки українців у Росії, але реально вона не працює, каже Василь Бабенко. У Башкортостані у трьох російських школах викладають для дітей з українських родин українську мову і літературу, практикують три українські недільні школи. А ось на Далекому Сході, де проживає 250 тисяч громадян Росії, які визнають себе українцями, немає жодної недільної школи, не кажучи вже про загальносімейні школи з викладанням українською.

Сьогодні українці — громадські активісти відчувають до себе ще й ретельну увагу з

боку російської влади, каже Любов Дяченко, керівник не зареєстрованого Українського конгресу Росії.

«Ми відчуваємо, що почастішали перевірки, що залісся не дали на наш захід, все це відбувається ніби й неофіційно. Відносини між Росією і Україною погано впливають і на нашу громадську діяльність», — говорить Любов Дяченко, яка 35 років проживала в Якутії, а зараз живе у Москві.

Представники української діаспори розповіли Радіо «Свобода», що опинились немов у зачарованому колі — Україні байдуже, як вони почуються у Росії, самі ж російські українці більше лбають про життєві проблеми і заробіток, а не збереження української мови чи традицій, а Росія не зацікавлена у тому, щоб українці збереглись як один з найчисленніших етносів. Нині громадські організації українців тримаються лише на ентузіазмі людей переважно старшого віку.

Російська влада постійно вимагає від України дотримання прав росіян в Україні, натомість українська влада мала б теж навчитись відстоювати права своїх громадян у Росії, наголошуя діаспори.

Галина ТЕРЕЩУК
Радіо «Свобода»

Ірина ФАРІОН: «НІЗАЩО НЕ ЗАПЛАЧУ! ВИ ЩО, СМІЄТЕСЯ?»

Народний депутат від «Свободи» Ірина Фаріон заявила, що не виплачуватиме народному депутату від КПУ Олександру Зубчевському призначену судом моральну шкоду і оскаржити це рішення. Про це депутат сказала УНІАН, коментуючи рішення Шевченківського районного суду Львова, який частково задоволив позов О. Зубчевського до неї. Вона додала, що юристи вже готовують документи для оскарження рішення суду. При цьому депутат зазначила, що сьогоднішнє рішення суду «зайвий раз засвідчує, що судової гілки у нас немає...

На думку І. Фаріон, нинішня ситуація є свідченням того, що «...ті моделі поведінки, які застосовували українські політики 22 роки, абсолютно неспроможні будувати вільну і незалежну державу, бо істоти, які знищували українців фізично і морально, можуть у третьому тисячолітті через київські суди вигравати суди».

І. Фаріон зазначила, що не заплатить 20 тис. грн. матеріальної шкоди О. Зубчевському. «Нізашо не заплачу! Ви що, смієтеся?»! Будемо оскаржувати рішення суду і далі працюватимо за схемою, яку я озвучувала не буду, а ви її просто побачите. Я не люблю багато говорити, я просто дію», — додала вона. І. Фаріон зазначила, що важливо те, що О. Зубчевський на засіданні Комітету ВР із питань науки та освіти таки «заговорив українською мовою».

Як повідомляється, 24 вересня Шевченківський районний суд Львова частково задоволив позов народного депутата Олександра Зубчевського (КПУ) до народного депутата Ірини Фаріон («Свобода»). За повідомленням прес-служби КПУ, «суд визнав образливими слова Ірини Фаріон, що публічно прозвучали на адресу Олександра Зубчевського. Крім того, суд частково задоволив моральну шкоду: Ірина Фаріон повинна виплатити Олександру Зубчевському двадцять тисяч гривень моральної шкоди й дві тисячі

ЖИТИ, ЯК ЗАПОВІДАЛИ ВЧИТЕЛІ...

Кажуть, швидко ростуть чужі діти... стають кандидатами наук, пишуть докторські дисертації. А ми, не зчувши коли, вже опиняємося під дверима їхнього кабінету і, хвилюючись, обмірюємо, як же точніше описати симптоми своєї хвороби, аби лікарів було простіше вийти на шлях боротьби з нею.

Та Владислав Владиславович Ткач — це трішки й наша дитина, бо ще з юних років, завдяки батькові науковцю з кафедри нормальної анатомії людини Кримського медінституту, став читачем «Кримської світлиці».

Пам'ятаю і те, як шість років тому «Кримська світлиця» прошлася з професором Владиславом Вікторовичем Ткачем, і я, хоч і не знала його особисто, готуючи матеріал, крохувала сторінками його життя зі щемом у серці. Владислав Вікторович, якого не стало 17 жовтня, і сьогодні, здавалося б, ще присутній на кафедрі, присутній він і в кримській медицині й в особі сина, лікаря вищої категорії, доцента кафедри неврології, і в їхній спільній з батьком науковій справі, яка стала сьогодні підґрунтами для створення багатьох наукових досліджень.

А починалось все ще у 80-ті роки. Батько (а пізніше разом із сином) відвідували кілька господарств, що займалися великою рогатою худобою. З допомогою спеціальних станків робилися пункції спинномозкової рідини корів. Як виявилось, ця біологічно активна рідина має по-справжньому чудодійні властивості. З метою її вивчення Владислав Вікторович створив гетероліковорогічну лабораторію. Препарат фільтрувався, проходив гама-опромінення, заморожувався і відправлявся в московський Інститут біофізики, де його перевіряли на тваринах, що зазнали опромінення. І половина з них, чия доза була смертельною, одужували! Цей факт свідчив про те, що подібний ефект може спостерігатися і у людини, що з допомогою «Ліковорину» (так зараз у медицині називається цей препарат) можна спробувати гойти ранні Чорнобиля і у людей. Це було справжнім проривом у медицині і великою надією для потерпілих.

Ліквів виявився насправді цілющим і, на-

самперед, корисним як біостимулятор. Розпочалися активні дослідження його в різних галузях медицини, що дали на сьогодні Кримському медуніверситету кількох кандидатів наук і навіть доктора. Та чи було все це, аби не два Владислави (старший і молодший), які відвідували господарства (переважно с. Широке та Клєпініне) і робили свою не надто інтелігентну роботу? Адже сьогодні на подібних дослідників-експериментаторів у фермерських господарствах ніхто не чекає!

Свою кандидатську дисертацію, присвячену впливу ліквіора на експериментальну епілепсію, молодий науковець захистив у 2001 році у Тернополі. Зараз працює над докторською. Та, як на мене, парадоксальним виявляється те, що препарат й досі не можна зустріти на аптечній полиці. Заявка, подана до фармакологічного комітету в кінці 90-х, з розпадом Радянського Союзу втратила свою актуальність, а для того, щоб відвоювати законну нішу в українській фармакології, треба було розпочинати всі дослідження спочатку, стара доказова база втратила свою актуальність. А це перш за все великий гроші, яких сьогодні на науку у нас виділяється в кілька разів менше, ніж навіть в Росії чи Білорусі, практично тільки на зарплати науковцям.

Але українська наука переживає й гірші часи, коли фінансування відкинуло науковців за поріг бідності, а від науки вимагали негайнай віддачі, причому у грошовому вимірі. Мати Владислава Владиславовича Валентина Василівна, доцент кафедри дитячих хвороб, вийшла на жалюгідну пенсію, батька перевели спочатку на півставки, а потім на чверть. Втім, іншої долі, ніж медицина, Владислав Владиславович все одно для себе не бачив. Медиками були практично всі його родичі і навіть мали наукові звання. Хтось займався ортопедією, хтось — психіатрією, хтось — гастроenterологією. А дружина Владислава Ганна викладає в Кримському медичному коледжі реанімацію. Тож над питанням, як будувати життя, він не замислювався вже школюєм спочатку 18-ї, а потім 22-ї сімферопольських шкіл. Ймовірно, така ж доля чекає і його власного сина Антона, учня старших класів української гімназії.

Бути Антону і медиком, і українцем, бо в їхньому роду ніхто не був скільких зрахував свою національність. Самому Владиславові ще з дитинства запали в душу українські вечорниці та інші заходи, які організовувала їхня вчителька, все це полюбилося, сприйнялося як рідне.

Навчаючись в Кримському медичному інституті, він ще застав славну плеяду кримсь-

ких медиків-науковців, завдяки котрим, як і сім'ї, долучився до кращих традицій кримської медицини. Ці люди й гадки не мали, що у складанні іспиту може брати безпосередню участь чийсь гаманець. Владислав Ткач захоплено згадує про професорів В. Бобіна, С. Георгієвського, О. Глаурова, які вже стали легендою на своїх кафедрах. Не оминув увагою він у спогадах і Анатолія Мілявського, з котрим я співпрацювала колись у видавництві як з поетом. Якими ж недовговічними виявилися всі ці люди, і у той же час, як багато вони встигли залишити нам у спадок!

Кілька років тому не стало Аркадія Леоновича Захар'янца, ерудита, високого професионала, шанобливо до інших і дотепної людини. Саме таким залишився жити він у серці свого учня Владислава. А Євгена Олександровича Захарова він згадує як педагога-классика, вимогливість якого не дозволяла бити байдики. Серед цих людей — не просто лауреати державних премій, а люди, видатні

у всіх відношеннях: із широким кругозором, глибокими знаннями, чуйними великими душами. Згадали і спільногом професора-унікума Олександра Бліскунова. Хіба ж не знайдеться людина, яка напишє книгу про них усіх, що стали стовпами кримської медицини, аби цю книгу читали, а можливо, й вивчали у медичних за кладах, поки ще не всі забули, що таке — добре, а що — погано, поки ще не стали єдиною висококонвертованою валютою банківські папірці!

З надією дивлюся на Владислава Владиславовича, який вже ніколи не перетвориться просто на торгівця медичними послугами, бо він мав хороших, справжніх учителів. Має їх і зараз, адже в 40 років ще не запізно вчитися, і називає таке знайоме й рідне ім'я Василя Степановича Пикалюка, який працював разом на кафедрі з Ткачев-старшим, захопившися його науковими розробками і сподівається, що Владислав не затягуватиме зі своєю науковою кар'єрою.

А що ж відбувається з «Ліковорином», який за стільки років так і не «легалізувався»? Він поки що використовується тільки під час діагностики і не став навіть базовим у ветеринарії. Та залишився спогад про те, як до досліджень Владислава Ткача з допомогою цієї чудодійної рідини у жінок зупинили кровотечі. І цілком ймовірно, що незабаром препарат стане закордонним досягненням, за яке ми переплачуватимемо в десятки разів, як за актовегін та церебралізін, що є теж природного тваринного походження. І цього тут змінити не в силах звичайна і навіть незвичайна людина.

А поміж тим життя спливає. Хтось набиває собі кишени банкнотами і буде палаци. А доцент В. Ткач щодня приходить на роботу в неврологічне відділення Кримської республіканської лікарні ім. Семашка, консультує хворих, з цією ж метою об'їжджає всі кримські глибинки, надає консультативну

Vladislav Tkach

допомогу воїнам-афганцям та колишнім фашистським в'язням з Хайдельберг-центр. Довгі роки з ним можна було поспілкуватися і по «гаражній лінії» МОЗ Криму. За все це чиновники платять здебільшого не гроши, а грамотами, а хворі — вдячністю і теплотою сердець, що діють не гірше «Ліковорину»: й імунну систему покращують, і взагалі підвищують життєстійкість та й тішать далекі зоряні очі вчителів Владислава, серед яких найдорожчий — батько.

Відділення, в якому працює Владислав Ткач, — не із легких. Тут повертають до життя післінсультних хворих, хоча повернутися до колишньої професії вдається хіба що 10%, борються з невритами та радикаулітами, надають допомогу тим, хто потерпає від хвороби Паркінсона. Мені й самій довелося побувати там на лікарняному ліжку. Особливо вражали обмежені в русі або й практично нерухомі молоді люди. Важко дивитися в їхні очі порівняно здоровій людині.

За словами доцента В. Ткача, сьогодні в Криму з'явилися нові методики, які допомагають долати інсульти, яких зазнають дедалі молодші люди. Наприклад, використовується тромболізіф, що дозволяє розчиняти тромби. Щоправда, про це він порадив мені більш детально поговорити з головним невропатологом Криму, доктором наук, заідувачкою кафедри неврології Ларисою Леонідівною Корсунською, та чи матиму колись таку нагоду — невідомо. Очолює неврологічне відділення Наталя Матяжова, котра замінила на цій посаді Галину Глатову, яку я колись буквально ідеалізувала.

Та життя не стоїть на місці. Швидко виростають чужі діти, і ще швидше ми одержуємо нагоду пересвідчитися: незамінні люди такі є... А якщо людину можна замінити, нічого при цьому за великим рахунком суспільство не втрачає. Втім, як правило, це мінус не для того, з ким розлучаються, а тільки для вас самих, бо не змогли гідно оцінити попередника, дивилися на нього напівзаплещеними очима.

Тамара СОЛОВЕЙ

Неврологічне відділення

НЕ В НОГУ — АЛЕ В ЄВРОПУ!

Ось і зібралися лідери сімферопольських та кримських українських організацій, бо чимало назріло питань, які вимагають обговорення. Зібралися вже не на вул. Пушкіна, 20, оскільки це приміщення відійшло в користування нашим німецьким друзям (ну, звичайно ж, не «загарбникам»), а на новобудові у Василя Степановича Стефанюка, де вже не перший рік він в'є гніздечко для свого приватного видавничого підприємства «Світ». Пахне фарбою, пилом, цементом, але, схоже, колись видавцям тут добре працюватиметься.

Перше, що стоїть на порядку денного, — це ставлення кримських українських організацій до перспективи входження України в Європу на правах асоційованого члена. Ставлення, на диво, неоднозначне — голова Кримського волинського братства Іван Фролов вважає, що нам не обов'язково постійно до когось приєднуватися і дoreчніше було б об'єднувати інших навколо себе, змінюючи при цьому власну свідомість.

На що голова сімферопольської «Просвіти» Павло Власенко зауважує, що побував у 8 державах, і всюди люди живуть краще, ніж у нас. А очільник Кримської філії Всеукраїнського об'єднання ветеранів Анатолій Іванов на-голосив, що лише в такий спосіб можна раз і назавжди здійснити свій цивілізацій-

корупції, злиднях і брехні, які раніше нам і не снилися. Тож якщо розпочинається мусована агітація згори, це дає підстави замислитися: а на кого ж будуть спрямовані оті блага, на які ми маємо орієнтуватися, готовуючи себе до нових і нових жертв?

Це я про те, що всезагальний «одобрямс» у цьому питанні мав би викликати занепокоєння. З іншого боку, до Європейського Союзу, окрім своїх чиновників, нас ніхто не тягне, і перебування в асоціації, себто перехідний період буде настільки тривалим, що матимемо час оцінити ситуацію і те, чи «по зубах» нам чуже життя, чи під силу вони для нашої економіки, чи влаштують громади засади європейської моралі і чи достатньо буде поштовху з боку нового господаря, аби таки здогадати ті вади нашого суспільства, які все одно заганяють нас в глухий кут, з якого нам самим навряд чи знайти вихід. Це — шанс, шанс на експеримент, хоча знов-таки нам ніхто не відповість наперед, яка його вартість, у тому числі і в демографічно-

му відношенні.

І, нарешті, останнє. Дешо перестарався президент північної сусідки, демонструючи українцям свою силу та зухвалість, і замість бажання злітися в гарячих обіймах із росіянами люди здебільшого відчувають тривогу і страх, що є передвісниками нервового зриву, і вони готові віддати свою долю в будь-які інші руки. А чекати, коли у народу зміниться свідомість і він стане центром «нової галактики», — справа в часі зовсім безперспективна.

Тож документ стосовно європізації було прийнято лише при одному голосі проти.

Обговорювалися також питання щодо святкування 200-ліття з дня народження Тараса Григоровича Шевченка, вшанування жертв Голодомору (80-річчя від дати трагедії), а також 180-річчя Степана Руданського. Серед подій дещо меншого масштабу, але своїх, власних — 10 років конкурсу «Змагаймося за нове життя!», присвяченому Лесі Українці, яким опікується Тетяна Захарова.

Торкнулися присутні з проблем, пов'язаних із втратою офісів кількома громадськими українськими організаціями за адресою: вул. Пушкіна, 20. Та з цього приводу так нічого і не було вирішено.

но. Ще однією річницею, яку теж не було забуто, стало 60-річчя з дня приєднання Криму до України, до відзначень якої навряд чи варто намагатися долучати владу, як декому мріялося.

А до святкування Дня українського козацтва (14 жовтня) готовуватися вирішили традиційно — зібравшися біля пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку.

Вадим
Роїк:

«ВСЕ, ЩО РОБИВ У ПОВТОРИВ БИ ЗНОВУ»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

— У транспорті важливе значення має управління швидкістю. Як ви самі ставитеся до автомобіля?

— В нинішньому нашему житті автомобіль — це необхідність для кожної людини. Я люблю швидко їздити. На жаль, наші дороги не дозволяють їздити так, як хотілося б, і в багатьох випадках є причиною дорожньо-транспортних пригод навіть для тверезих водіїв. Виникає риторичне запитання: а куди дів'яється дорожній збір? Ні разу не читав, скільки в рік збирається цих коштів і як вони використовуються. Думаю, було б правильно поставити їхній облік на громадський контроль.

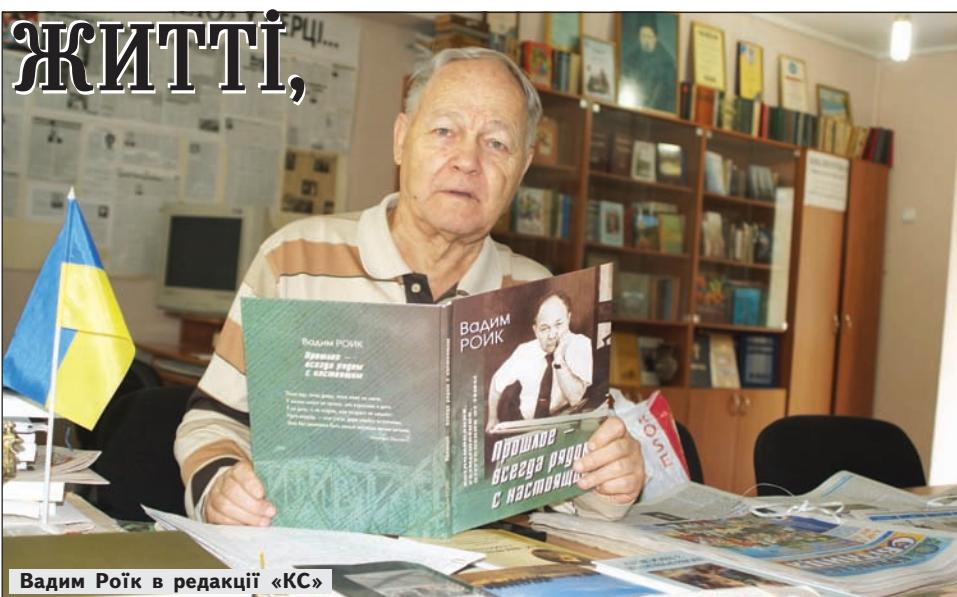
— Чим ви нині займаєтесь?

— У зв'язку з віком і своїми фізичними можливостями я, звичайно, вже не можу бути такою енергійною людиною, як раніше. Але думаю, що деякою мірою приношу користь не лише своїй сім'ї, а й нашій країні. Я — директор фірми «Українська родина», що надає ряд послуг населенню. І треба сказати, що ми маємо деякі успіхи в бізнесі. За підсумками 2012 року в загальнодержавному рейтингу підприємств за показником «Сальдо дебіторської — кредиторської заборгованості» в АР Крим ми ввійшли в десятку лідерів. Рішенням оргкомітету Національного бізнес-рейтингу України за особистий внесок у розвиток галузі в серпні цього року

я був удостоєний ордена «За заслуги перед Вітчизною».

I, безперечно, найголовніше в моєму житті після смерті мами — це продовження тієї діяльності, якою вона займалася, крім, звичайно, самого вишивання. Ми проводимо виставки вишитих виробів під назвою «Віра Роїк та її учні», презентації книг, присвячених її творчості, вечори пам'яті та інше. У цьому мені активно допомагають мамині учні Світлана Лавренюк, Галина Дмитрієва, Тамара Беліч, Євдокія Шеко з Сімферополя, Євгенія Жукова з Джанкоя, а також Всеукраїнський інформаційно-культурний центр, Республіканська бібліотека ім. І. Франка, міські бібліотеки ім. О. Пушкіна, Л. Толстого, І. Котляревського в Сімферополі в особі їхніх керівників, а також бібліотеки у Євпаторії, Красногвардійському, Нижньогірському, Советському, Ленінському та інших районах півострова, Музей історії Сімферополя, Музей етнографії, Кримська республіканська організація Національної спілки художників України.

Особливо активно допомагають та організовують різноманітні заходи Олена Плахочіцька (бібліотека ім. О. Пушкіна), Олена Устюжаніна (бібліотека ім. І. Франка), Аркадій Вакуленко (ВІКЦ), композитори В'ячеслав Бобров, Дмитро Малий, Лариса Тимофеєва, співаки Орест Мартинів, Федір Марченко, Галина Куберська, поети Данило Ко-

Вадим Роїк в редакції «KC»

ноненко, Ольга Іванова (Сімферополь), Ольга Бондаренко, Олександр Склярук (Євпаторія), Людмила Амельченко (Бахчисарай), Раїса Наумова (Ленінський район), Микола Готовчиков, Сергій Сурмач (Красногвардійський район), Надія Риндич (Нижньогірський район), керівники шкіл №№ 1, 2, 3, 9, 20, 33 у Сімферополі, працівники культури — Юрій Кравченко (Советський район) і Тетяна Никифоренко (Джанкій), декан факультету української філології та українознавства Таврійського національного університету ім. В. Вернадського Юрій Праддід і багато інших.

Я дуже вдячний усім, хто активно допомагає мені зберігати і примножувати творчу спадщину Віри Роїк.

— Вадиме Михайловичу, хто ви: боєць за характером чи за необхідністю?

— Думаю, що боєць при певних обставинах, але об'єктивних.

— Як книги ви читаєте? Чи захоплюєтесь, як усі нині, детективами?

— Детективи читаю. Назузні останніх, прочитаних мною, збірник англійських письменників, серед яких — Артур Конан Дойль, Ян Флемінг, Гілберт Честертон та інші. Недавно прочитав новий роман своєї землячки з Лубен Полтавської області Ольти Хало з історії України, у тому числі нашого рідного краю.

— Чи є щось таке, про що ви жалкуєте як про нездійснене?

— Звичайно, шкодую. Хотів бути дипломатом — не став, пішов по стопах свого дідуся по батьковій лінії, який працював на залізниці. Не хотів займатися політикою, а потрібно було б. Можливо, тоді зробив би щось більш важливе і серйозне для своєї країни.

— З якими почуттями живете нині?

— Дуже люблю бачити щось нове, їздити в різні країни, знайомитися з їхніми визначними пам'ятками. Це в мене від мами.

Люблю спілкуватися зі своїми дітьми і внуками. Дивлячись на них, відчуваю, що недаремно прожив своє життя. Вони виростили в мене справжніми людьми, з загостреним почуттям справедливості. На жаль, нині це в нашому суспільстві, по-моєму, взагалі не приймається.

Жив з надією, що в країні все ж відбудеться поворот до кращого і я ще застану цей момент. Сподіваюся, що зможу за сприяння кримських республіканських і сімферопольських міських органів влади вирішити питання, пов'язані з увічненням пам'яті Віри Роїк. І це перш за все — оформлення площі її імені в Сімферополі зі встановленням пам'ятника. Хотілося б втілити в життя все задумане за допомогою, як говорила мама, не байдужих до мистецтва людей.

* * *

Вадим Роїк часто заходить у редакцію «KC» з різних питань, пов'язаних з увічненням пам'яті Героя України Віри Роїк, опублікованням репортажів і відгуків з експонованих виставок, виданням книг, присвячених її творчості в народному мистецтві вишивки. Нешодівно разом з кримським композитором В'ячеславом Бобровим передав у бібліотеку редакції диск його пісень про видатну майстриню, а цього разу подарував з відчущим автографом свою книгу «Минуле — завжди поряд з сучасним». У своїх діях і вчинках він кожен крок звіряє з совістю і, оглядаючись назад, усе зроблене, за його словами, повторив би знову, не допустивши однак багатьох помилок. Здобута життям мудрість, зачарування Батьківчиною, що оновлюється з кожним роком, ще більше посилює його бажання зробити все, щоб людям нашим жилося краще, щоб рідна держава посіла гідне місце в Європі та світі.

Валентина НАСТИНА

ПИСЬМЕННИК НЕ ВМИРАЄ, ВІН В КНИГАХ БУДЕ ЖИТЬ...

Уже в десятий раз по смерті професора Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, члена Національної спілки письменників України, відомого літературознавця, найпрацьовитішого тичинознавця Олександра Івановича Губара в аудиторії його імені зібралися друзі, соратники, колеги, колишній його учні й нинішні студенти української філології, щоб вшанувати пам'ять великого будівничого мостів духовного єднання поміж братніми літературами і народами. В гарно облаштованій аудиторії, де висить портрет письменника та науковця, де розміщено стенді з основними віхами його життя та творчої діяльності, де велику стіну займають шафи з книгами його вже колишньої домашньої книзогірні, присутні гості — письменники Валерій Басиров, Данило Кононенко, працівники Всеукраїнського інформаційно-культурного центру в Сімферополі на чолі з його генеральним директором Миколою Кузьміним, а також вдова письменника Майя Олександровна Губар, якій не дводвіч виповниться 80 років від дня народження.

Відкрив зібрання, присвя-

чене пам'яті професора і письменника О. І. Губаря його колега, завідувач кафедри української літератури, професор і письменник Віктор Іванович Гуменюк.

Привітавши учасників зібрання, він коротко оскріслив основні віхи життєвого і творчого шляху Олександра Івановича Губаря, зазначивши його неоцінений внесок у розвиток сучасного літературознавства, зокрема в розділ тичинознавства, якому присвятив майже всю свою творчу і наукову працю.

Колишній студент професора Губаря, поет, перекладач і публіцист Данило Кононенко, який був у творчій дружбі з Олександром Івановичем понад сорок років, розповів про свое перше знайомство в 1962 році з тодішнім ще доцентом Кримського державного педагогічного інституту (нині — це університет), про благодоріжні поривання Олександра Губара допомагати молодим авторам торувати свій шлях у велику літературу.

Олександр Губар — один з перших досвідчених письменників, хто в зросійщеному Криму добрим, ширим словом допоміг тоді ще авторам-початківцям Дмитрові Шупті, Анатолію Логвиненку, Данилові Кононенку ви-

пустити свої поетичні збірки, радо вітав прихід молодих авторів в українську літературу Криму.

Тема сучасної кримської української літератури згодом стане наскрізно в по дальшій творчій праці науковця і письменника О. І. Губаря. Він напише літературні портрети майже всіх українських письменників Криму і видаста їх окремими книжками: «Чорноморська хвilia», «Земле моя кримська», «Сучасні українські письменники Криму».

З поверненням у дев'яностих роках до Криму депортованого в 1944 році сталінським режимом кримськотатарського народу Олександра Губара захопиться вивченням кримськотатарської літератури, стане одним з ініціаторів видання українською та кримськотатарською мовами збірки творів Тараса Шевченка «Далекий і близький Шевченко» («Узакъ ве якъынъ»), написавши до неї аналітичну вступну статтю «Обнімітесь, брати мої...». Книга була схвалено зустрінуши широким загалом.

А про те, як готувалася ця книга до виходу в світ, розповів письменник і видавець, директор видавництва «Доля» Валерій Басиров.

До роботи над перекладами

творів Т. Шевченка кримською мовою було залишено країнськими перекладачів — поетів молодого покоління Шакіра Селіма, Аблайзіза Велієва, Юнуса Кандима...

Окрім віршів, зробили переклади поем Великого Кобзаря «Катерина», «Кавказ», «І мертвим, і живим...». Генеральний директор Всеукраїнського інформаційно-культурного центру (ВІКЦ) Микола Кузьмін високо поцінював передмову Олександра Губаря до цієї книги, зазначивши, що такі видання відіграють велику роль в духовному єднанні двох наших народів — українського і кримськотатарського, які пліч-о-пліч живуть і працюють на теренах Криму.

Вдова рано померлого кримськотатарського поета і літературознавця, заслуженого діяча культури Автономної Республіки Крим, лауреата премії імені Степана Руданського Кримського республіканського фонду культури Олександра Івановича Губаря, провідний редактор ВІКЦу, розповіла, як

її чоловік працював над перекладами поем Тараса Шевченка, як він близько переймався долею українців, дуже схожою з долею його рідного кримськотатарського народу, депортованого навесні 1944 року з рідної землі. Сабрієханум прочитала вірш Т. Шевченка «Минають дні, минають нічі...» кримськотатарською мовою, переклад якого здійснив Юнус Кандим. Вірші Шевченка українською та кримськотатарською мовами читали й студентки з кримськотатарської філології.

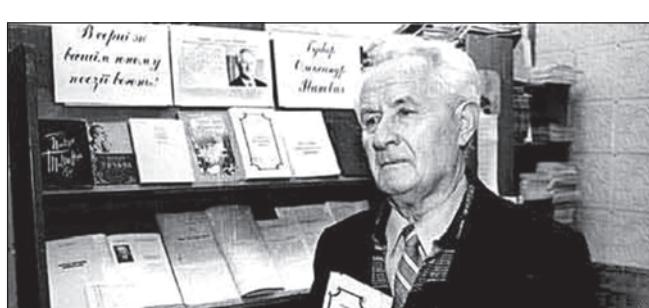
А на завершення вечора пам'яті професора і літературознавця, заслуженого діяча культури Автономної Республіки Крим, лауреата премії імені Степана Руданського Кримського республіканського фонду культури Олександра Івановича Губаря своїми спогадами про чоловіка

поділилася вдова письменника Майя Олександровна Губар.

...Минають роки, але пам'ять про благородну талановиту людину залишається в її вчинках і справах. За книгами професора і письменника О. І. Губаря студенти вищів та учні середніх шкіл вивчають тему: «Література рідного краю». Літературознавчі і публіцистичні статті Олександра Губаря, якими рясніють сторінки єдиної на теренах Криму українською мовами газети «Кримська світлиця», чекають на своїх дослідників.

*Все їде, все минає,
У вічність поспіша.
Письменник — не вмирає,
Жива його душа.
Його жагуче слово
У книгах розквіта
І сяє веселково,
Як осінь золота.
Крізь кленів лист багряний
І айстр осінніх жар
Ваш образ ще прогляне,
Як сонце із-за хмар.
І нас не раз осяє
Усмішка — доброта,
Бо пам'ять — не вмирає,
Безсмертна і свята.
І хай життя минає,
Письменник — не вмирає
Він в книгах буде жити!* —
Цими віршованими рядками поета Данила Кононенка й завершився вечір пам'яті письменника і вченого Олександра Івановича Губаря.

Данило ТЯСМИНСЬКИЙ

Bодному зі своїх віршів, присвячених Білорусі, наш видатний поет-лірик Володимир Сосюра писав: «Білорусь ти моя, Білорусь, синьоока сестра України...».

А вона, Білорусь, їй справді одна з найближчих, найрідніших і найвідданіших братніх країн-сестер нашої Батьківщини.

Я давно закоханий у Білорусь, в її красиву мову, в її задушевні пісні, в її літературу, мистецтво. Я люблю білоруський працьовитий народ, який і за своїм слів'янським духом, і за своєю сердечністю та ширістю зірдні моєму українському народу.

Я, на жаль, ніколи не був у Білорусі і навряд чи вже й побудаю, бо маю такий вік, коли далеко від дому відривається не можна, але уважно стежу за тими соціальними перетвореннями, які відбуваються у цій незалежній країні з часу розпаду нашого спільногоРадянського Союзу. Але найбільший інтерес у мене до культурно-мистецького та літературного життя братнього нам народу. Мав і ще, сподіваюся, маю там своїх добрих друзів — літературних побратимів. За минулих етапів часів передплачував і читав білоруські літературні часописи «Полім», «Маладосьць», «Беларусь», газету «Література і мистецтво», дитячі журнали «Бярозка» та «Вясёлка», а також гумористичний журнал для дорослих «Вожык».

Ніні на свою пенсію усього цього духовного багатства, на жаль, не маю змоги передплатити. Читаю та перечитую те, чого не встиг прочитати раніше. Маю вдома чимало білоруських журналів і книг, подаровані

ним мені моїми білоруськими колегами. Отож не тільки читаю, а й перекладаю українською ті твори білоруських авторів, які мені найбільше припали до душі. Переклав і опублікував на сторінках українських періодичних видань маловідомі оповідання Василя Бикова, Володимира Караткевича, а також цікаві твори Лідії Арабей, Таїсії Бондар, Василя Хомченка, Янки Бриля, Івана Пташникова, Янки Сіпакова та інших.

Переклав українською багато казок та оповідань білоруських письменників для дітей і видав їх окремою книжкою, що має називу «Розумний півнік». Маю чимало перекладів і з білоруської поезії, як класичної, так і творів сучасних авторів. Зокрема, до 100-річчя виходу в світ (1913 р.) першої пригожтевої збірки віршів «Вянок» класика білоруської літератури Максима Богдановича, який тривалий час лікувався в Криму, і тут, в Ялті, його могила (помер у травні 1917 р.), переклав і видав п'ятдесят п'ять віршів з цієї збірки. Книжка має називу «Волошка з «Вінка».

Теми, які порушують у своїх творах білоруські письменники, суголосні й нашим проблемам: збереження рідної мови та культури, екологія природи після Чорнобильської катастрофи, екологія духовності, людських душ...

Сьогодні я хочу ознайомити читачів з деякими творами білоруських письменників у власних перекладах українською мовою.

Данило КОНОНЕНКО,
член Національної спілки письменників України

Та все ж,
Хоча і багато чого й призабуто,
Та мови з одвічного вжитку
не зжито,

І в полі щораз колоситься не «рожь»,
А наше, своє життедайне жито.

Біднішають наших річок береги,
Давно на лугах познікали стоги.

І холодом дихають білі сніги
І згадки про літо вже стали згасати,

Але ж вкриють трави колись

ще луги

I череду будемо знов випасати.

Чорнобиль дихнув

чорним смерчем-війною,

Нашкодив не менш,

ніж гармати і танки.

Ліси розгубили всі пахощі хвої,

Узлісся не ваблять порою грибою,

Ta все ж забарною цією весною

Ладнають бусли

свої гнізда-бусянки.

У житі,

У квіті,

В траві,

В бадилинці,

В усім, що коріння пускає нове,

Живе Білорусь!

Живе!

Не міг ні слова, ні півслова,
Ні бе, ні ме, ні кукуріку?

Сергій ГРАХОВСЬКИЙ

* * *

Коли хуртеча сліпить очі,
Коли вода зрива мости,

Дзвоніть удень й посеред ночі,
Пишіть і шліть мені листи.

Коли душа болить від змори,
Коли тривоги вдарить грім,

Дзвоніть у радості і в горі,
Приходьте в гості у мій дім.

Завжди далекая дорога
Розвіє смуток і біду.

І дружам я на допомогу

Завжди із радістю прийду.

ХТО ВІНЕН?

Удвічі хто підняв зарплату?

Апаратник — аппарату,

Не комусь там, далебі,

Він підвищив сам собі!

А п'ятірку ветерану

Апарат шукав старанно

В тютюні і в піні з пива.

Як же погасити борг?

Ветеран дозрів, як слива,

СИНЬООКА СЕСТРА

Янка КУПАЛА

А ХТО ТАМ ІДЕ?

А хто там іде, а хто там іде,
Могутньо отак, аж дорога гуде?
— Білоруси.

А що ж несуть вони

на худих плечах,
На руках мозолястих,
На ногах в личаках?
— Свою кривду.

А куди ж вони тую кривду несуть,
А кому ж це її показати ідуть?

— Усьому світу.

А хто ж оце їх, не один мільйон,
Несті кривду навчив,
роздбудив їхній сон?

— Біда і горе.

А чого ж, а чого ж захотілося їм,
Під'ярмним одвіку,
їм, сліпим і глухим?
— Людьми зватись...

1910 р.

УКРАЇНА

I

Україно, квіте любий,
Сонячний, духмяний,
У минулім краї неволі,
Могил і кайданів.

Панували, катували
Гетьмані, цариці,
І пани твоєї крові
Не могли напиться.

В світовій війні зазнала
Ти біди і горя.
Кров текла твого народу,
Як Дніпро у море.

II

Україно, Україно!
Гляньти, озирнися:
Як терпіла, повставала,
Рвалась як до висі!

Шлях твій ясний, як пшениці
Золотистий колос,

Твоїх людей працьовитих
Дзвінкий чути голос.

По Дніпру твоєму вільнім
До самого моря

Гордо плинуть пароплави,

Не знаючи горя.

Максим ТАНК

РІДНА МОВА

Не тільки тому я обрав цю мову,
Що нею розмовляють гаї і річки,
Колосся в полі, трави на лугу,
Густі очерети й птахи у гніздах.
Що легче стати, знаючи цю мову,
Чи скрипкою дзвінкою, чи поетом.
Ні! Вибрах свою мову я тому,
Що нею склав народ пісні журавлі,
А я хотів би вліти в неї інше:

І сяйво сонця, й радість для людей.
Й мені цією мовою писати

Трудніш було, ніж пращуром моїм.

Петрусь БРОВКА

КАЛІ ЛАСКА!*

У коханій мові, рідній, наській,
Ах, які слова е: «Калі ласка!»

Як бриняль вони

сердечною струною.

Через все життя ідуть зі мною.

Зайде гість у будень чи у свято:

— Калі ласка, калі ласка в хату!

Ще не встигне він

й розправить плечі,

Як пательня вже спішить до печі,

Та і чарка зблиснула до речі.
Хлопець милій каже так дівчині:
— Калі ласка!.. Будеш господина!..
Ex, життє збудує ми приоже,
Всі з тобою біди переможем.

Грім grimmit i в небесах десь тане...
— Калі ласка, теплій дощ

весняний!

Не дрібненький дуже і не злива —
На сади, на пущі і на ниви,
На гриби і на квітки красиви...

— Калі ласка! — у своїй сторонці
Кажемо ми вранішньому сонцю:

— Калі ласка, сонце, вийди
з хмарі,

Зацілуй нам очі сині й карі,
Й забери ти наші мрії-чари.

* Калі ласка — ласкаю просимо!

Максим ЛУЖАНІН

* * *

З горлечка жайворового,
З чашечкою жолудевих
До вуст припадає знову
Моя терпелива мова.

Як її убивали,
А не змогли убити!
Як її забуvali,
А мова ж моя звучить!

Викурийт димом з хати
Бралися захарі.

Дзяявали кандидаты,
Нициши лікарі.

...Насмілився я, питаю,—
Ми ж бо одної крові:

— Слухай, і ти — жива ще?
— Не віриться?

— Уяви...

Крізь заборон пороги
Пливе собі, як пливла.

З вуст у вуста переходить,
Живе, як колись жила.

Вчать чи не вчать нині суші,
Носяти чи ні — вінки,

— Приречана на невмирущість
Мова йде у віки.

Незатишною порою,
Диво творити готова,

Говорить тобою і мною
Наша мова!

ЦВЯХИ І МОЛОТКИ

Як говорили,
Так і зробили —
Вивіску нами
До стінки прибили:
«Для усіх бідних
Рай збудували!»
Пануйте Лявиони,
Царюйте Івани!
Й стали відразу
Усі, хто з руками,
Одні — молотками,
А інші — цвяхами.

Нас заганяли,
І ми заганяли,
Коли непокірних
Братів розпинали.
Пронижеш долоню,
Здірявши і камінь,
Коли по голівці
Тобі молотками.
Нас забивали,
І ми забивали, —
Заповіль Божу
Позабували.
Звідки походимо,
Знати не знали

Заслужений кров'ю,
Йдуть молотки
За станом здоров'я...
А нас лихоманить,
Наче цунамі,
Думка боляча:
Що ж буде з нами?
Ані словам,
Ні державним паперам,
Що ми вже не цвяхи
Не вірим!
Не вірим тепера.

Анатоль ГРАЧАНІКАВ

* * *

Щоб не жити дитям без роду,
Змалку, друже, бережи
Екологію природи,
Екологію душі.
Гинуть догми, мрут пророки,
Та лишаться назавжди
Річка, сад, поля широкі
І Вітчизни край святий.
На життєвій колісниці
Не рушай бездумно в путь...
Одному йому молитися
День при дні готовий будь.

УКРАЇНИ

Наступники тих,
Що Христа розпинали.
Не розуміє тільки
Нікчемність,
Що в поколіннях цвяхів —
Спадкоємність.

Хіба ж не однаково
Нас із тобою
Кривдили культу цвяхи
І застою?

Кожен із нас
Був наступнemu донором,
Говорим про це нині
З болем і гонором.

Хіба ж бо не нами,
Залізними, збиті
Дошки космічної
Й земної орбіти?

Дім наш,
Якому стоять у віках,
Тримається, знаємо,
На цвяхах!

Тому й питаемо,
Хто ти такий,
Що кажеш, мовляв,
Ми уже не цвяхи?

Хоч і згинала нас
Обов'язкова
Служба цвяхова
І молоткова.

Ми вже до неї
Звиклися лепською,
Нам вже без неї
Ох, як же кепсько!

Тепер на спочинок,

Щоб за дальнім перевалом
І під хмарами негод
Наша мова не пропала,
Край наш вижив і народ!

Василь ЗУЙОНOK

* * *

Мій відібраний краю,
Край, безрідною
стоптаний паствою,
Онімілій мій краю,
До якої утратип ти пасти?

Хто вготовив її
І синів твоїх зманює силою,
Мав зневажити свої
І шляхи, і коріння, й могили?

Заманив хто і чим
Відрікавши від тебе самохіт?
Хто убити й забути навчив
Слово рідним іменням епохи?

Мій відібраний край!
Мій занедбаний, мій світло-русий...

Тих, хто винен у цім,
З-поза меж не шукай.

Винуватці — це ми.
Ми самі. Білоруси...

* * *

Я слухаю мовчки землю
І з небом веду розмову:
Яку я найбільш приемлю
Зорю осянину вечорову.

Люди не бачать її,
І Богу вона невідома,
Ми ж з нею давно свої,
Вона в моїм серці, як вдома.

І мріється, я сниться мені —
Планіда землі Білорусі...
Я сам не знайшов її — ні,
Ta втратить її боюся.

* * *

Хоч я не Бог, я вам даю свободу
Од вічного, ганебного ярма,
Даю вам заповіт: нема народу,
Коли вогню в його душі нема.

Коли не сяє зіркою ранковою
Його пророчий геній й лиши аби

Чужої милості просить

чужою мовою, —

Тоді живіть ви на землі, раби!

Роман ТАРМОЛА

* * *

Можливо, я вистачило б сил
Від рідних піль
пришивши кроки...
Та як втекти нам від могил,
Шо всюди на горбах високих.

В які б поїхати нам світи
Не знаєш ти...
І я не знаю,
Коли всілі дивляться хрести,
Іх... ніби хтось там піднімає.

Андрій ПЯТКЕВИЧ

РІДНА МОВА

Ти — папороть-квітка,
Моя рідна мова.
Тебе дуже рідко
Я чую довкола.

Ти пропадаєш
Разом з гусями,
Разом з волошками
І з вересами.

Сяєш далеко
Словом Купали,
Колоса словом...
Куди ж ти пропала?!

Рідна мова —
Пісня народна.
Німану хвilia
Чиста, холодна.

У вирій понесли
Птахи з Білорусі

Рідну мову —

Пісню матусі.

Рідного співу
В пущах не чути.
Скажи, а за віщо
Така нам покута?

Стала зозуля
«Кукушкой» звичайною,
«Птицами» стали
Птахи наші славнії.

Стали «стихами»
Вірші бентежні
І затихають
Над Білою Вежею.

Мамина мова, —
Мова Скорини,
Волею злу
Тебе підкорили.

В книги загнали:
Сиди і не рипайся!
Клекоту буслів
Не чути над липою.

Гей, рідна мово!
Ти чуєш? Клянуся,
Допоки живу
Я в своїй Білорусі

Ти будеш звучать,
Променіть налісами,
Ти будеш моєю.
З моїми буслами.

Микола ЯНЧАНКА

ДО ПИТАННЯ ПРО ГЕНОЦИД

Я стверджую:
Був геноцид.

Були Сталін,

Єжов, Ягода...

Смерч безжалісний покотив,

Покотив по краях і народах.

Покотив,

Потоптав,

Покрутив

Нашу...

Нашу народну ниву

І мільйони селян

змолотив,

Тих, що Ленін

Робив щасливими.

Що там п'ятирічий,

Десятирічний мільйон,

Коли тягнуть

У рай країну.

Не село одне

Чи район,

Пухли з голоду

Дон Й Україна.

І вчинили таке,

Що от

Їм позаздрили

й інтервенті:

Делегатів з'їду

В розход,

Полководців,

Інтелігентів,

Бунтарів,

Піснярів,

Усіх, хто за волю

Народну йшов...

Революція стала вдовою,

Смерть і кров,

Смерть і кров,

Кров лилася

В країні рікою.

І тепер його

видно ще слід

На шляхах велелюдних,

На площах...

Я стверджую:

Є геноцид,

Доки він ще

Не прощений.

Ось чому

все частіше й гучніш

Вони час перемін

Обкаркують,

Потай мріють,

Щоби зрушіш

Присмоктатись в народу

до карку.

Хижо зиркають із вікна

(В кабінетах засівши,

Як в дотах!)

І надія в таких одна —

Корабель довести до потопу.

Ось чому,
Аби цю чуму
Знищити геть,
Не лишити й сліду!

Тих, хто звів

Геноциду тюрму, —

До одвіту!

Та не хочуть квалить подій,
Не шукають до Правди броду...

А мільйони,

Мільярди де,

Що украдені у народу?

Понині вони лежать

Недоторкані на ощадних.

Не чекати,

До рубля відібрати,

Щоб для інших

було непринадно.

Я стверджую:

Був геноцид

Проти...

Проти свого ж народу.

Коли мова його не звучить

І марніють мистецтва ходи.

Коли винесли пісню його

Зі світлиці.

Вирвали з серця...

Молоді,

Найчастіше всього,

Доморощені іноземці.

«Рок» чужий

і «важкий метал»

Сліплять очі їм,

вуха глушать.

Чи нечуєте

генів гвалт:

«Душі душать!»

Я стверджую:

Був геноцид

Проти...

Пр

Т. Г. ШЕВЧЕНКО

ГОГОЛЬ

За думою дума
роєм вилітає;
Одна давить серце,
друга роздирає,
А третя тихо,
тихесенко плаче
У самому серці,
може, їй Бог не бачить.
Кому ж її покажу я,
І хто тую мову
Привітає, угадає
Велике слово?
Всі оглухи — похилились
В кайданах... байдуже...
Ти смієшся, а я плачу,
Великий мій друге.
А що вродить з того плачу?
Боголюба², брате...
Не заревуть в Україні
Вольний гармати.
Не заріже батько сина,
Своєї дитини,
За честь, славу,
за братерство,
За вою Вкраїни.
Не заріже: викохає
Та й продасть в різницю
Москалеві. Цебто, бачиши,
Лепта удовиці
Престолові-отечеству
Ta німоті³ плаата.
Нехай, брате. А ми будем
Сміяться та плакати.
[30 листопада 1844,
С.-Петербург]

1. Боголюба — болиголов, отруйна рослина, бур'ян
2. Німота — Т. Шевченко тут має на увазі царську бюрократію, серед якої було в той час багато німців за походженням

Найсильніше враження
справила на мене ця трийця:
Пісня, Кобзар і Гоголь — твори, яким я не знаю рівних у світовій літературі.

Степан ВАСИЛЬЧЕНКО
Із давніх-давен край високих берегів та круч Славути розливалися весняні повені й бурхливі води затоплювали луги аж ген до затуманеного небокраю. Поглянути на блакитне плесо старого, сердитого й широкого Дніпра приходили не тільки заклопотані хлібороби, відчайдушні запорожці та мандрівники, а й письменники, художники, композитори, вчені.

Вічний плин ріки, її могутні хвилі навівали спостерігачам загадки про відшумілі події, незабутні образи казкових русалок і волхвів, хоробрих руських воїв, славетних запорожців. Дніпровий вітер доносив із далеких віків казково-героїчні й ліричні наспіви; навіть у чаювному краєвиді Задніпров'я вувалися дивовижні акорди симфоній. А якою щедрою наслагою для майстрів пензля були барви історичних узбережж!

Дніпро (у греків — Бористен, у римлян — Данапрас, у турків — Узу, в нашій поезії — Дніпр, Славута й Славутич) після Волги й Дунаю — третя за довжиною ріка в Європі.

Вперше його згадано задовго до нашої ери батьком історії Геродотом, який відвідав ці краї і вважав Славуту «найкориснішою» річкою в світі — «після Нілу»: дивовижно чиста вода, сила-силенна риби, а надто осетрини; сочкові трави й пасовиська, пшеничні лани, по берегах — прадівські святыни.

З Дніпром нерозривно пов'язана доля однієї з найбільших і наймогутніших середньовічних держав Європи — Київської Русі та двотисячна історія її столиці — Києва. Тут колись пролягав «шлях із варяг у грекі», який з'єднував Балтійське й Чорне моря.

Візантійський імператор Костянтин VII Багрянородний, Порфирогент (905-959),

який 944 року уклав торговельний договір із Кіївською державою, у своїй праці «Про управління імперією» подає відомості про життя, побут та звичаї народів Причорномор'я, описує Дніпрові пороги й спосіб плавання по Славутичу. Він зазначає, що біля порогів купці виходять на берег і тягнуть човни суходолом, а товар несуть на плечах. Письменник називає Хортицю островом святого Юрія.

Давньоруські літописці, зокрема, іноземні хроніки, численні легенди, билини й пісні завжди торкаються подій, які розгорталися на берегах цієї річки.

Дніпро, його нижня й середня течія, особливо острів Хортиця, стали гніздів'ям славетної Запорозької Січі, цієї багатовікової епопеї,

ІЗ СЕКРЕТИВ «СПЛЬНОЇ» ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ Й ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

однієї з найгероїчніших і найдраматичніших сторінок людства. Тут складали билини й думи, мов із джерела, била пісенна, що живила й досі живить творчість, стихія.

Слідом за Нестором-літописцем чимало місяці відвели показові Дніпра в своїх хроніках польські історики XVI сторіччя — Мартин та Йоахим Б'ельські, Матвій Стрийковський, Мартин Кромер, Олександр Гаггнін та інші. Низку докладних географічно-етнографічних описів цієї ріки залишили іноземні мандрівники, дипломати, письменники, інженери.

1594 року Запорозьку Січ відвідав австрійський дипломат Еріх Лясота (бл. 1550-1616). Він не тільки відтворив картину політичного життя, побуту та звичаї запорожців, але й змалював краєвиди Києва, Дніпра та його найвеличнішого острова Хортиці. За дорученням польського короля будував фортеці на південні України французький військовий інженер Гійом-Левассер Боплан (1600-1673), якого зацікавила ця могутня ріка, і він склав чи не першу її карту.

Багато цінного матеріалу з історії козацько-татарських взаємин з 1644 до 1651 року дає «Історія хана Іслам Герая III». Її автор, секретар ханської канцелярії, поет Хаджі Махмет Сенай описав «величезну, подібну до Нілу, річку Дніпро», закарбував татарські топонімічні назви нижнього Подніпров'я.

Письменники Мартин Пашковський у своїй праці «Турецька історія й сутички татар із козаками» (1615 рік), а також І. Домбровський у книжці «Дніпрові камені» (І четверть XVII ст.) змалювали картину Дніпра.

Чимало історичних та етнографічних праць було присвячено Дніпру в XIX столітті, коли вчені почали досліджувати Південь України, особливо історію Запорозького війська.

1803 року російський письменник-етнограф князь К. П. Шаліков опублікував «Путешествие в Малороссию», в якому два розділи відівві опи-су ріки («Дніпро», «Последний взгляд на Дніпро»). Він захоплювався «прекрасним берегом прекрасної ріки», її «величними хвилями». Автор пояснював читачеві: «Ма-

ще понесеш, друже!
Червонив ти сине,
та не напоїв...

Українська поезія XVII — початку XVIII століття містить кілька віршів, у яких образ Дніпра став символом єдності українського народу, вічної слави його героїв, величі Києва, що височить на його березі.

1622 року письменник-полеміст, ректор Київської братської школи Касіян Сакович (1578-1647) присвятив вірша пам'яті козацького гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, свого земляка з над Дністра. Львів'янин, він разом із Військом Зaporozhskim записався до Київського братства й заповів йому своє майно. Його поховано у Києві на Подолі.

На безсмертну славу

ти заслужив, гетьмане.

Твоя слава наївки

в пам'яті зостане.

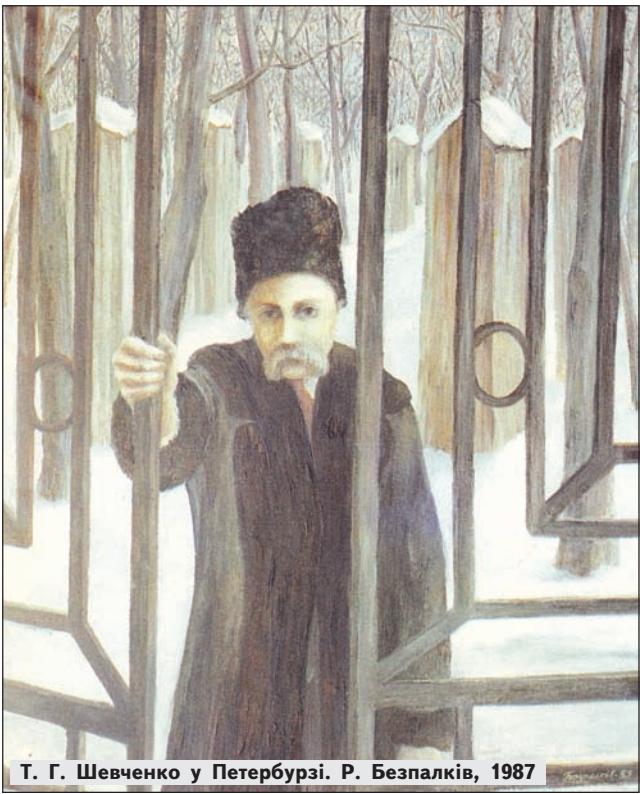
Поки Дніпро наш

із Дністровим, на рибу багати,

Будуть плинуть, — всі тебе

будуть пам'ятати.

Кожен із нас знає хресто-

Т. Г. Шевченко у Петербурзі. Р. Безпалків, 1987

НЕМАЄ ДРУГОГО

ілюстрування повісті «Тарас Бульба»?

1845 року поет відвідав Сорочинці, Миргород, Ніжин; зустрічався із земляками й приятелями «безсмертного Гоголя». А згодом у найтраурініші дні свого життя залишив школував, що йому не пощастило побачитися з найвеличнішим художником-патріотом, твори якого поряд із Шекспіром, Данте, Міцкевичем він завжди читав «із насолодою», бо його «природа наділила найглибшим розумом» і «найніжнішою любов'ю до людей».

Повіті «Наймічка», «Близнець», «Художник», написані під час заслання, свідчать про глибоке знання автором творчості Миколи Гоголя. «Читаю та боюся: може, ю по листочку не стане, поки то прийде той отпуск», — скаржився поет друзям. Адже й найближчі його приятелі Євген Гребінка, Михайло Максимович, Михайло Щепкін, Варвара Репніна зналися з Гоголем, і, отже, весь творчий шлях Кобзаря був освітлений генієм великого країни...

За свідченнями Григорія Данилевського, Микола Васильович «був зачарований поетичними піснями «Кобзаря» й «Гайдамаків», знав і любив поета «як земляка і талановитого художника» і брав участь «у першому влаштуванні його долі».

Шевченко згадував давно помітили, що на образну систему й ритмічну будову перших рядків «Причинної» вплинула начебто балада українського поета-романтика Левка Боровиковського «Молодиця».

Мабуть, не тільки Шевченко, а й Гоголь міг знати цей романтичний твір. Але генетичний зв'язок,крім ритміків, між «Молодицєю» та «Причинною» з її метафорами-гіперболами важко встановити, хоча вбачається якесь подібність у метафорах «стогнав і клекотав» та в загальних згадках хмар, місяця, вітру, річки, верб. Для Шевченка ця балада, можливо, стала першою неусвідомленою спонукою, ще не зрілою творчою моделлю. І дослідники творчості Кобзаря мають право на таке порівняння обох балад, споріднених пейзажних малюнків української природи, хоча їх розділяє майже десятиліття.

— Разом все перешагнули,

За сто верст раздался гул...

1828 року український поет-романтик Тимко Падура, що жив у Самарі біля Дніпра, й собі у вірші «Козак» пише:

«Ревут хвилі на Дніпрі».

Отже, метафори «реве» та «стогне» народилися по Україні, і слова вилилися в народнопоетичну мову як крилатий вислів.

Українські поети-романтики догосподарської та дошевченківської доби Левко Боровиковський, який, до речі, написав вірш «Дніпр», і Микола Маркевич створюють у поезії образ Дніпра, тим самим готовуючи грунт для Гоголя й Шевченка. Наприкінці 30-х — у 40-х роках українські поети Амвросій Метлинський, Микола Костомаров, Тимко Падура та інші у своїх віршах широко вдаються до образу Дніпра. Важливо зазначити, що саме тоді й західноукраїнські поети Маркян Шашкевич, Микола Устиянович та Антін Могильницький вживают історичний політичний образ Дніпра й Дніпра-Дністра. Звичайно, велику роль у цьому відіграла поезія Шевченка...

(Продовження на 11-й стор.)

За рік до написання Гоголем «Страшної мести» Микола Маркевич звернув увагу митців на образ Дніпра. Він писав, що коли дивився на Славутич очима поета, митця, то річка стає «безмежним морем» художньої фантазії, образів, барв, звуків.

Але треба пам'ятати: всебічна творчість Тараса Шевченка розвивалася трьома шляхами — Шевченко-маляр, Шевченко-поет, Шевченко-співак, виконавець народних пісень, який захоплювався світовою класичною музикою. Досвід, здобутий в одній галузі художнього мислення, ставав надбанням в іншій царині творчості. Шевченків герой (тобто сам поет) із повіті «Близнець» милувався з ганку Києво-Печерської друкарні Дніпром та задніпровськими просторами і порівнював «ліній й тони пейзажу з могутніми акордами Гайдна, а голос дівчини здавався йому кращим за найчарівнішу музику». В творах поета, особливо в його щоденнику та повістях, над-

видатним композитором, автором «Запорожця за Дунаєм» Семеном Гулаком-Артемовським, великим артистом українцем Михайлом Щепкіним. Поет цікавився народними піснями інших народів, особливо слов'янських, милувався старовинним англійським романом, меланхолійними негритянськими мелодіями.

Народна музика збагачувала поетичну мову Шевченка спеціальними термінами й словами, розширювала художньо-образну та мелодійну основу віршів, змушувала кожне слово бриніти по-своєму, а рядки — звучати.

Поет не тільки шанував лірників, кобзарів, бандуристів, цимбалістів, скрипалів, сопілкарів, дудників як носіїв старовинних українських дум, пісень, духовного життя народу (а в козацькому війську ще й ідеологів), а й відтворив їхні образи в багатьох творах. Він поважав високе кобзарське мистецтво свого сучасника славного Остапа Вересая, передав йому 1860 року гроши й «Кобзар»

«Живописна Україна». Видання планував як періодичне. На чільному місці в ньому мали бути малюнки про історичне минуле народу: кургани, укріплення, доба Київської Русі, славна історія козаччини, національні архітектурні пам'ятки та іхні руйни, характерні краєвиди, пов'язані з історичними подіями, а також картини побуту та звичаїв, ілюстрації до народних пісень, казок, легенд, повір'їв, неповторний український краєвид. Не обходив автор стародавнього Києва й Дніпра. На жаль, здійснено тільки один випуск «Живописної України».

Вже на вершині творчої слави, працюючи в Київській археографічній комісії 1845–1847 років, Шевченко об'їздив Україну, вивчав історичні джерела, захоплюючись козацькими літописами, приятелював із видатними істориками-джерелознавцями: Михайлом Максимовичем, Осипом Бодянським, Миколою Костомаровим, Паньком Кулішем, Мико-

лем плавно мчит сквозь леса и горы полные воды свои...». Дивовижні образи, неповторні гіперболи-метафори, епітети, порівняння. І мовби Дніпрові русалки виринають із самісінкого дна; з темних хмар, сліпучих блискавиць, із-під коріння дубів, яких вириває буря в Гоголовому Дніпрі; свіжі, барвисті, рухливі, передавані через музично-зоровий ряд поетичні рядки: «Реве та стогне Дніпр широкий». Порівнюю, зіставляю, досліджую начебто однакові образи обох панорамних малюнків. Бачу дві спільні парні метафори-гіперболи: «водяные холмы гремят... и с камоном отбегают назад», Дніпро, «как старик, ворчит и ропщет», «стара матерь, рыдая... заливается горючими слезами». Славутич «шумит» і «не бунтує».

Саме вони стали першим ключем до пошуку, іх було переосмислено, й вони вилилися в дві такі ж парні шевченківські метафори-гіперболи: «реве та стогне».

Рядок «Реве та стогне Дніпр широкий» може бути й без

ся, кращого немає нічого в Бога, як Дніпро та наша Україна». Що спричинилося до того, що поетична музя Шевченка так уподобала цю метафору? І знову — слід приглянутися до початку пейзажного опису Гоголового Дніпра, де змальовано Славутичу за тихої погоди, напевне, більше в стилі античної поетики Гомера й Вергелія, аніж української народнопоетичної думи: «Чуден Дніпр при тихої погоді...», «величава ширина», «голубая зеркальная дорога без меры в ширину»... «в середину же Днепра они не смеют глянуть; никто, кроме солнца и голубого неба, не глядит на него; редкая птица долетит до середины Днепра. Пышный! Ему нет равной реки в мире...», «всех их держит Днепр в темном лоне своем; ни одна не убежит от него...» «горы, свесясь, сияются закрыть его хоть длинною тенью свою — напрасно! Нет ничего в мире, чтобы могло прикрыть Дніпр. Синий, синий...»

Письменник вживав двічі

дина Гоголя відвідувалася цей монастир. В передмові до «Вечорів...» Хома Григорович нагадує читачам, що і їм час побувати в Києві на святих місцях над Дніпром.

Аж до початку 60-х років ХХ сторіччя кияни й гости, особливо ті, хто не бачив моря, не пропускали нагоди помилуватися навесні розливом Дніпра з Володимирської гори, щоб навіч перевонати: немає річки в світі, рівної Дніпра.

У Гоголя ми знаходимо метафору з епітетом «рассердился старий Днепр», тоді як у Шевченка — «сердитий вітер завива». Наступна гіпербола поета «долоду верби гне високі» тільки зовні, у загальніх рисах, схожа на голівську: «Черный лес шатается до корня, дубы трещат», хоча трохи далі й близчі до поетової: вечірній вітер «нагибая еще ниже в воду серебряные ивы». Тут дерева — і верба, і дуб — віддавен осіповані в українській народнопоетичній творчості як невідступні символи краси й величі українського краєвиду, їх уже не відмежувати від пейзажних малюнків Гоголя й Шевченка.

Питоміша й самобутніша в Тараса Шевченка метафора — «горами хвилю підійма». У «Страшній помсті» подано як розширене порівняння, що розкриває в казкових образах картину бурі на Дніпра та в небі: «Когда же пойдут по небу синии тучи... Водяные холмы гремят, ударяясь о горы» — і перед нашою уявою і справді постають гори над Дніпром.

Характерний для народної поезії, особливо ліричної, український місяць-місяченько у Гоголя визирнув із-за гори, а в «Причинній» — із-за хмар. До речі, у повіті й хмарі, як гори, відбиваються у Дніпровому дзеркалі.

Далі Шевченко, відштовхуючись від моделі човна серед ріки, створює оригінальний образ-порівняння: «И бьется о берег, подымаясь вверх и опускаясь вниз, пристающая лодка». Та ця метафора переростає у порівняльний образ: гуляючи з хмарами, місяць, неначе «човен в сині морі, то вирина, то потопав» (У Гоголя ж човен і місяць хоча й поряд, але без порівняння: «По Днепру мелькает лодка... Блеснула на небе серебряный серп»).

Заглянувши до музично-художньої майстерні поета, можна побачити, як його музикальний хист творить мелодійну основу вірша, настрій нічної бурі, тиші й ранку на Дніпра за допомогою алітерацій, добираючи й розташовуючи слова з літерами р т с. Таким чином виникали могутні акорди нічної бурі — «Реве та стогне Дніпр широкий». Тому-то тут використано поетичний образ «вербі», а не «дуба», а також світове дерево — «ясен раз у раз скріпів», «сичі в гаю пerekликались» тощо, а не ворони.

Тарас Шевченко, переосмислюючи образний лад і художні тропи прозових творів, як правило, вдавався до ямбу, хорею, класичних форм українського віршування. А коли він відштовхувався від основ народної творчості, то в нього були відмінні сліди поетично-пісенної ритміки. Це яскраво заєднують і рядки «Причинні»:

*В таку добу під горою,
Біля того гаю,
Що чорніє над водою,
Щось біле блукає...*

(Закінчення на 14-й стор.)

ДНІПРА

звичайно відчутне захоплення світовими музичними шедеврами. Він високо поціновує західноєвропейських композиторів: «божествений» Бетховен і Гайдн, чаївник музичних творінь Моцарт, «безсмертний» Глинка, «натхнений» Шопен, «закріпачений» Паганіні (О. Панов), «чарівні» Россіні, Белліні, Бах, Шуберт, Вебер, Верді, Ліст та інші.

Про Шевченка як поета й митця сказано багато, а третю грань його таланту — музикальну, чомусь розглядає у відриїв від перших двох.

Під впливом народної музики у Тараса ще з раннього дитинства складався естетично-психологічний підхід до відтворення й оживлення історії з її звуками, барвами, одухотворювалося життя й боротьба народу. Поет знав всі жанри наших пісень, глибоко розумів церковну музику, її вплив на слухачів. Пісня допомагала йому відчути й уявити живий, емоційний, патріотичний настрій національних героїв, а також повініше й глибше зображені естетичні та моральні цінності народу, ідеї й ідеали, побут, звичай, національний характер українців. Пісенні скарби надихали поета творити вірші, збуджували художньо-образну фантазію, допомагали розвивати сюжетні лінії, знаходити звуко-вікові асоціації. Звичайний ритм і звуки природної стихії в уяві поета зливалися в одну гармонію зі співом людини й, асоціюючись, переходили в мелодію народної думи: «Рев бури спустився как будто бы тоном ниже и стал ослабевать как усердный бас в конце обедни. В густой октаве бури мне послышалась грустно-заунувная мелодия народной думы «Думы об Алексее Поповиче, пирятинском поповиче». И далі сам поет почав йому підспівувати своїм голосом.

Шевченко мав тонкий музикальний слух, майстерно виконував народні пісні, на засланні брав участь у хорі. Серед улюблених його пісень були й історичні: про Сагайдачного, Залізняка, Швачку, Кармелюка та багатьох інших. Великий Кобзар любив концерти, театр, щінував композиторський талант Дмитра Бортнянського. Все життя приятелював із

В. Волков. «Микола Гоголь слухає у Василівці кобзаря»

лою Маркевичем, Дмитром Іванішевим, Дмитром Журавським та іншими, він не забував пісенно-епічної концепції історії України. В Седневській передмові до нездійсненого видання «Кобзаря» 1847 року поет закликає письменників, істориків прислушатися до живих звуків, придивитися до яскравих барв минулого: «Прочитайте ви думи, пісні, послухайте, як вони співають, як вони говорять меж собою, шапок не скидаючи, або на дружньому банкеті, як вони згадують старовину і як вониплачуть, неначе в турецький неволі або у польського магната кайданами волочать».

...І от я цілком випадково розгорнув невеличку книжечку «Киев в русской поэзии», видану 1876 року. В ній мені впав у око заголовок «Днепр» — із прізвищем Миколи Гоголя. Це були хрестоматійні рядки з повіті «Страшна помста», знані кожним ще зі шкільної парті. Але кому відомо, що в основу повіті покладено старовинну козацьку легенду про синього чаклуна, зрадника України. Її почув тринадцятирічний хлопчик од матері, і той образ ніколи не виходив із голови письменника. Очевидно, легенду склали в Межигірському козацькому монастирі сивовусі січовики.

Гоголівський малюнок, ритмічна проза за свою образно-символічною системою, яскравими барвами, музичною мелодикою та ідейним пафосом написана в стилі українських народних дум і легенд: «Чуден Дніпр при

зі дарчим написом. У вірші «До Основ'яненка» (1839 рік) молодий поет на весь світ проголосив:

*Наша дума, наша пісня
Не вмире, не загине...
От де, люде, наша слава.
Слава України!*

Приятель Шевченка український поет-романтик та відомий історик Микола Маркевич 1831 року писав, що чаївництво музик Українських народних пісень визнало в усій Європі всіма шанувальниками пісні. Кобзаря, бандуриста, яких можна починти із сліпим «батьком поезії» Гомером, — твердив далі він, — усі українці вважають святою людиною. Отже, не випадково всі три збірки віршів, які виходили за життя, Шевченко назвав рідним для українців словом «Кобзар».

Такою була й художня майстерня Миколи Гоголя, яка в ранній період грунтувалася виключно на українському фольклорно-етнографічному матеріалі, літературних творах, історичних джерелах про Україну. Художня уява письменника завжди відштовхувалася від реальної моделі, етюду, предмета, явища. Гоголь створив пісенно-епічну концепцію історії України, в якій багато важать барви, звуки, образи. За словами Гоголя, «немає нічого сильнішого від народної музики». Письменник уперше в українській історіографії розробив демократичну концепцію історії України, поставивши в центрі волєю народу, його морально чистоту, високі естетичні ідеали. Він закликає вивчати козацько-селянські війни й повстання, народні руhi та боротьбу за волю і справедливість.

Це було серця й Шевченкові, адже завдяки непередйденим скарбам української пісенно-поетичної творчості жила історія цілого народу. Серед найближчого товариства Гоголь вигукав: «Уп'emosя піснями нашої Малоросії», окрім куплети наспівував кільканадцять разів, доки друзі не зупиняли його: «Годі, Миколо, годі!». Ще навчаючись в Академії мистецтв, Шевченко постійно цікавився історичним живописом. Приїхавши 1843 року в Україну, він задумав створити мальовничу історію рідного краю під назвою

ПАМ'ЯТИ ЮНОГО ГЕРОЯ-ПАРТИЗАНА ВАЛІ КОТИКА ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...

(Закінчення.)

Початок у № 37-38)

Стъопа кинувся до лісому, де в дозорі стояв Валі. Стріляв він чи... по ньому?

— Фашисти! — закричав здалеку Стъопа, метнувшись назад, підігір до командира: — Вальку вбили...

Валі лежав на червоному від крові снігу нерухомо. Над ним схилилися два гітлерівці. Один з них пхнув хлопчука в бік чоботом.

— Капут! — сказав він, переступив через хлопчука і пішов далі. Мимо Валі прочовгаво ще кілька пар чобіт з кущами халявами. І раптом Валі скочив на ноги й кинув у спину гітлерівцям гранату, яку весь час стискував у руці під животом в надії, що його перевернуть і він зможе підірвати фашистів разом з собою. Та карателі пройшли мимо, то ж одержуйте подарунок від партизана!

Хлопець не став чекати, поки осяде земля — стрімголов скотився з пагорка і зник у чарагах. Кулі свистіли над верхівками молодих сосонок, зризаючи колючі гілочки і посипаючи його снігом. Та недовгим було переслідування: фашисти побоялися гуашевини лісу. І не тільки...

Валі не пам'ятав, скільки він біг, але невдовзі відчув, що бігти вже не може — поранення давалося візники: у голові паморочилося, сили танули. Та ні сісти, ні тим паче лягти він не міг собі дозволити: вперед, тільки вперед!

Очі заволокло мутною пеленою, і в цій туманній імлі то злітали, то знову куписьвали вогняні метелики. «Ше, ще вперед!» — гнала й гнала його тривожна думка в надії якнайдалі відвесті за собою ворогів і дати можливість партизанам уникнути переслідування. Валі не зінав, що партизани після вибуху його гранати відкрили масований вогонь і прикували до себе загін карателів.

...Він зовсім вибівся із сил, ноги стали важкими і не слухалися його. Несподівано серед грабів побачив знайомий будиночок лісника. Валі часто бував тут... Ще, ще кілька кроків... осі вікно... До чого ж неслухняна рука — немає сили постукати... Зараз він трохи посидить і постукає...

...Коли Валі опритомнів, то побачив перед собою своїх друзів — Стъопу й Колю. Це вони після бою пішли по слідах Валі і внесли непримітного друга до хатини лісника. Перев'язали, а потім з села Корчик Степан Діденко привів місцевого фельдшера.

— Тижні за два відлежиться, — сказав фельдшер, оглянувшись рану. — І як тільки вижив, стільки крові втратив!

— Чув? — запитав Діденко Валю. — Так що лежи, набирається сил. Через два тижні Стъопа й Миколка прийдуть за тобою...

...За вікном — сліпучча білизна. Усі дерева вкриті пухким снігом і стоять вони білим велетами навколо хатини лісника, мов охоронці. І здається Валі, що він у полоні Снігової Королеви. І чого це так довго немає друзів? Без них йому звідси не вибратися. Рана давно зажила, він зміцнів і вже може воювати... Учора приходив фельдшер і розповів, що фронт зовсім близько: не сьогодні завтра війська Радянської Армії підійдуть до Шепетівки. А він сидить тут без діла...

Авечері прийшов Стъопа. У своєму маскувальному білому халаті він був схожий на лікаря Айболита, тільки без вусів та бороди.

— Завтра на Славуту йдемо! — радісно повідомив він, ледь переступивши поріг. — Виб'емо фашистів і поновимо там Радянську владу. Одягайся, друже, швидше, а то запізнимося...

Славуту партизани брали штурмом. Після короткого, але жорсткого бою фашистський гарнізон капітулював. У рядах атакуючих йшли юні партизани: Валі, Коля, Стъопа.

Після бою хлопці стояли на

Валі поклялися помститися гітлерівцям за його смерть. У війну часу мало навіть для друзів, яких приймає в свої обійми земля... Партизани пішли далі. Останнім оборонним рубежем гітлерівців у цьому районі було старовинне містечко Ізяслав. Через Ізяслав йшли ешелони з технікою, солдатами. Через Ізяслав відходили гітлерівці, розгромлені під Шепетівкою.

Партизани взяли місто з ходу. Однак треба було його утримати, відбиваючи атаки фашистів, які люто опиралися. Валі, як завжди, рвався у бій, на передову лінію вогню. Не відставав від нього й Коля. Діденко зінав: партизани утримуватимуть місто ще хвилин сорок — годину. Це останній бій партизан з фа-

нити! — мало не закричав Валі і, причавшись за кутою ящиків, почав стріляти з автомата по чорних постачань на білому снігу...

Звідкись підігір Коля, кинув пляшку з запалювальною рідинкою — і ще один танк заскрготів, спалахнув, перекривши шлях іншим двом, що йшли слідом. Вони почали звертати вліво, оголовивши свою піхоту. З криком «Ура!» партизани кинулися в атаку.

Валі підвівся на весь зрист: він теж з ними, він теж іде в бій — найзапекліший, останній бій...

Раптом тупий удар у живіт зшиб його з ніг, і він упав навзнак на м'який пухнастий сніг. Засніжені верхівки сосон захиталися і побігли

чила у Валі Котика, убила в той радісний день, коли Перемога уроочистим маршем уже крокувала по визволеній землі його рідного краю... І чого ти не підвівся з гарячого снігу, мужній хлопчику, невловимий юний меснику?

Валі Котик, юний партизан легендарної Шепетівки, за роки фашистської окупації цього району України зробив чимало, щоб наблизити час Перемоги. За завданням партизанського загону він вів розвідку у Шепетівці та на ваколишніх селах, брав участь у нападах на ворожі склади боєприпасів. Це саме Валі відшукав у лісі і перерубав стратегічний кабель, який зв'язував штаб одного з фашистських фронтів через Шепетівку та Варшаву з Берліном, зі ставкою Гітлера. Понад тиждень не працював прямий з'язок.

Разом із знаменитими партизанськими підривниками Михайлом Петровим і Леонідом Івановим діяв Валі Котик на залізниці. Шість ешелонів з боєприпасами, спорядженням, живою силою противника пустив під укіс юний піонер. Безліч сміливих вилазок здійснив хлопчик. Вступив у поєдинок з екіпажами двох німецьких танкеток... Кинув гранату у ненависного гебітському Кенінга і його оточення...

— Наше орля, — з любов'ю називали Валію партизани.

...Діденко і Коля бережно підняли Валію, поклали на воза, прикрили трофеїною ковдрою. Навколо тиша. Переможна тиша! Переможна тому, що підійшли радянські війська і закріпили перемогу партизан, — визволивши місто Ізяслав.

Тримаючись за воза, Діденко відчував найменші поштовхи, усі горбки, ямки, на яких наштовхувалися колеса. Якби ж то він міг попросити:

— Не горбся, дорого, лежи рівненько, бо по тобі везуть юного партизана, важко по-раненого партизана!

— Та хіба накажеш дорозі... Діденко не відірвав погляду від блідого личка Валі.

Валі розплюшив очі.

— Дядю Стъопо, ти тут? — запитав він пошепки.

— Тут я, тут, Валю, — нахилився над ним Діденко.

— Ти тільки мамі нічого не розповідай, я з госпіталю сам... сам напишу, — помовчав, глянув на високі перисті хмарини, — ...коли поправлюсь.

— Гаразд, Валику, лежи спокійно.

— А коли поправлюсь, то пойду до Москви?

— Обов'язково, Кремль побачиш...

— Дядю Стъопо... — ледь чутно мовив Валі... замовк.

— Що, що з тобою? Тобі гірше, Валику? — застогнав Діденко.

Валі мовчав. Його затуманені очі дивилися в небо, у якому летіли радянські літаки, наздоганяючи залишки ворожого війська, щоб знищити його вогнем своїх кулеметів. Літаки похитували крильми, на яких спалахували червоні зірки, ніби прощаючись з юним партизаном.

Скупі сльози скочувалися по неголених щоках Степана Діденка. І він не зінав, що мине зовсім небагато часу і йому доведеться назавжди прощатися з останнім з трьох друзів — в одном з боїв загинув як герой Миколка Трухан, незмінний супутник командира у всіх бойових походах...

* * *

На широкому майдані у самісінькому центрі легендарної Шепетівки височить на п'єдесталі постать хлопчика з гранатою в руці. Скульптор відобразив момент, коли юний герой, звівши на повен зрист, кидає її у фашистів. Власне, це остання хвилина життя відважного шепетівського піонера-партизана, Героя Радянського Союзу Валі Котика.

Шепетівка відома багатьом поколінням як місто, де народився і провів свої шкільні роки безстрашний будьонівський і полум'яний ватажок славної комсомолії, письменник-комуніст Микола Острівський. У Шепетівці росли й мужні орлята: Валі Котик, Коля Трухан, Стъопа Кащук — юні герої, спадкоємці слави легендарного Павки Корчагіна. Пам'ять про них вічна!

Валі Котик. Фото 1940 р.

по колу — все біжать і біжать у захмарну синяви... Валі силькується підвістися, але не може відрівтися від землі, яка чомусь хитається. І чого сніг навколо нього такий гарячий... Пече, як розпечено сонцем каміння на польському кладовищі того першого дня його підпільної роботи. Чого, чого такий гарячий сніг?! І чого одинокий автоматний постріл ніяк не стихне, все гуде у вухах, мов дзвін.

Одинокий постріл... Останній постріл гітлерівського солдата за хвилину до того, як він кинув свій автомат і здався у полон. Одинокий постріл... Він прогримів 17 лютого 1944 року в центрі Ізяслава рівно опівдні. Яка печаль, як боляче, що куля фашистського автомата влучила в

На білій сорочечці —
пломінь крізь дим —
Краватка з сатину зоріє...
Таким залишився він назавжди,
А юність — вона ж не старіє!

Ой, гримнув той день —
чи забути про це? —
Жалоба в людськім узголов'ї...
І Валі життя тим гарячим свинцем
Змішало з гарячою кров'ю.

Як партизан він поклявся щомить
Боротися з ворогом грізно.
Обов'язок виконав,
крок свій зробив
В безсмертя як воїн Вітчизни...

Бридлива насмішка,
презирливе «век!» —
І тіло копнули арійці:
— Капут! — процидили. — Не оживе!
Й пішли собі далі убивці.

Та вслід їм, як Фенікс,
на витяг руки
Він кинув гранату — і влучив!..
Таким в Шепетівці лишився навіки
Він в камені й бронзі дзвінкучий.

Ігор ЩЕНІКОВ

Пам'ятник Валі Котику в м. Шепетівка

МІЙ УЧИТЕЛЬ

У нашій Сонячній Долині цінуються всі спеціальності, але скоро День вчителя, і саме цій професії я хотіла б приділити особливу увагу. Наша школа бачила багато шанованих вчителів: від молодих практикантів до досвідчених фахівців. Я хочу розповісти про Валентину Миколаївну Маркачову — колишнього вчителя іноземних мов з багаторічним стажем викладання. Валентина Миколаївна — добра, чуйна людина, аж до цього року працювала в Сонячнодолинській загальноосвітній школі, а зараз вирішила відпочити від шкільної трудової діяльності. Я заглянула до неї в гості і дізналася багато цікавого не тільки про її шкільне життя, а й про стосунки з колишніми учнями і вчителями.

— Валентино Миколаївно, чому Ви обрали саме цю професію?

— Вибір був дещо романтичним. По-перше, у нас були гідні вчителі, і ми їх цілою любили, по-друге, були дуже цікаві фільми про вчителів, по-третє, я вважала, що це буде дуже цікава робота і що мені вдасться досягти порозуміння між дорослими і дітьми, що я зможу якось визначати їхню долю.

— Скільки років Ви працювали вчителем?

— Загальний стаж у мене 48 років.

— Який день був найрадіснішим?

— Думаю, що ці дні в далекому минулому, тому що мені було дуже приємно, коли дітлахи у дитячому будинку, де я тоді працювала, від ненависті до мене, неприйняття моїх думок і вчинків, можна сказати, від ворожнечі, стали проявляти почуття довіри, вдячності. Взагалі-то було багато таких моментів. Коли я працювала в Сонячнодолинській школі, найкращий клас був той, де навчалися Іра Артемчук, Ярослав Іванов, Ліза Піунова. Вони були мені як

колеги. Цей клас я особливо пам'ятаю.

— Який день був найважчим для Вас?

— Найгірший день важко визначити. Є в професії педагога й деяка трагічність, коли ти бачиш, що людині багатодано, а вона все кидає на вітер, марнує час, немає сил і допомогти, потім спостерігаєш, як вона падає і не може піднятися. Це почуття провини, безвиході.

— Чи пам'ятаєте Ви своїх вчителів?

— Звичайно. Я пам'ятаю викладача з інституту, німкеню за національністю. Вона була дивовижною людиною, широкоосвіченою, дуже добро, досить

оригінальною, яка вміла не тиснути, а акуратно підказувати. Ми з нею підтримували зв'язок і були дуже близькі аж до її смерті. Все життя я їй вдячна.

— Як Ви думаете, який орієнтир у житті людини головний?

— Людина народжується не для святкувань, а для праці головою, руками і серцем. Я думаю, що це є головний орієнтир у житті.

— Яких яскравих особистостей Ви виховали?

— Я не знаю. На це запитання я не можу відповісти. Є випускники, які живуть цікавим життям, але це не моя заслуга, ніяк не моя.

— Ваші учні Вам вдячні?

— Я думаю, що почуття вдячності властиве людям, і коли я бачу теплі, рідні очі — це найприємніша для мене подяка.

Було дуже приємно поспілкуватися з Валентиною Миколаївною. Мені дуже подобаються такі вчителі, з якими можна просто по говорити, нічого не при ховуючи і не стежачи за часом.

Катерина ОГАРКОВА,
учениця 8 класу Сонячнодолинської ЗОШ
м. Судак

Шановна редакція! Висилаю на конкурс роботу «Моя улюблена вчителька» Марії Шкуро, учениці 7 класу школи «Маріамполь», що в м. Севастополі. Можливо, ця робота вас зацікавить. Дівчинка пробує писати українською, хоча це не так просто їй дается, бо вона з російськомовної сім'ї.

З повагою, Людмила СМОЛЯР, учитель-методист української мови та літератури школи «Маріамполь»

УЛЮБЛЕНА ВЧИТЕЛЬКА

*Щоб учителем стать,
Треба шире серце мати.
(Народне прислів'я)*

Учитель — це горде, славне звання. Школа і перша вчителька — це найдорожче з нашого дитинства, те, що людина проносить через усе своє життя. Мабуть, тому так багато книг, пісень присвячено вчителям.

Андрій Малишко теж обрав темою однієї зі своїх пісень розповідь про першого друга. Це пісня «Вчителька». Поєт з любов'ю і ніжністю змальовує образ вчительки. Вона — невтомна трудівниця, відкриває світ прекрасного дітям, вчить рідній мові. Багато дітей вивчила, а вони, повні знань і добра, розлетілися світами:

*Скільки підросло
й полетіло нас
В молодії весні,
в колосистім полі...*

I так повторюється з року в рік. Ця пісня цікава, зрозуміла і близька усім учням. У ній розповідається про школу, про вчительку, в якої таке добре серце. Я переживала разом з нею втрату на фронти синів. Мені хотілося їй допомогти, підтримати, зробити так, щоб вона не була самотньою. Хоча вона не самотня — у неї велика шкільна родина.

Я з глибокою вдячністю згадую свою першу вчитель-

УЛЮБЛЕНА ВЧИТЕЛЬКА

*Щоб учителем стать,
Треба шире серце мати.
(Народне прислів'я)*

ку Олену Геннадіївну Болидиреву. Вона невисока, з гладеньким причесаним волоссям, у строгому темному костюмі й туфлях на підборах. Дуже рідко усміхається. Але якщо усміхнеться, то посправжньому, широ, від її усмішки теплішає на душі. А як вона любить нас! Ми всі — її діти.

Олена Геннадіївна носить окуляри в красивій оправі, а за ними — втомулені очі. У неї є родина, а вона до пізнього вечора сидить з учнями в класі. У неї є щось таке, що відрізняє Вчительку з великою букви від усіх інших. З цим треба народитися.

Добре запам'ятався один день з нашого шкільного життя. Ошатні й урочисті ми зібралися в прикрашений залі. Але чому крізь усмішки

пробивається смуток? В очах мам і бабусь, які прийшли на свято, слози: ми закінчили 4 клас і розлучаємося з першою вчителькою Оленою Геннадіївною. Вона привела нас до Країни знань, з надзвичайним терпінням вчила не тільки читати й писати, а й любити працю, шанувати батьків, бути чуйними.

Усі стежки в доросле життя починаються від шкільного порога. Початок усіх професій — у шкільному класі. Ключ до всіх духовних багатств світу — у нього, шкільного наставника.

Це ж бо він, учитель, повів нас у світ знань, допоміг обрати з тисяч свою дорогу в житті, навчив не лише премудрості шкільних предметів, а й найскладнішої з наук — бути людиною.

Тому і звучить над світом пісня Андрія Малишка «Вчителька», відгукуючись у наших серцях.

Марія ШКУРО,
учениця 7 класу
школи «Маріамполь»
м. Севастополь

УВАГА: КОНКУРС!

«Джерельце» закликає своїх юних читачів до участі в творчих конкурсах! Зокрема, на **КРАЩУ РОЗПОВІДЬ ПРО ТЕ, ЯК І ДЕ ВИ ПРОВЕЛИ СВОЇ КАНІКУЛИ**, чим вони запам'яталися. Це можуть бути прозові або поетичні твори обсягом до двох друкованих аркушів. Ілюстрації (фото, малюнки) — тільки вітаються! Ще одне творче змагання — на **КРАЩУ РОЗПОВІДЬ ПРО УЛЮБЛЕНІХ УЧИТЕЛЬІВ**. Напишіть до «Джерельця», за що ви шануєте своїх учителів-наставників, чи хотіли б бути схожими на них. Надсилайте ваші твори звичайно чи електронною поштою на адресу редакції, кращі з них будуть опубліковані, а переможців чекають призи! **ТВОРІТЬ! ДЕРЗАЙТЕ! ПЕРЕМАГАЙТЕ!**

«Партизанський літопис Криму». Також була представлена книжкова виставка «Відвага. Самопожертва. Подвиг».

Довідка: 22 вересня Україна відзначала День партизанської слави. Свято з'явилося в українському офіційному календарі в 2001 році після того, як 30 жовтня 2001 р., «на підтримку ініціативи ветеранів війни та з метою всенародного вшанування подвигу партизанів і підпільників у період Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років, увічнення їхньої пам'яті», Президент України підписав Указ № 1020/2001 «Про День партизанської слави».

Ірина РЕЙДЕР,
завідувач бібліотеки-філії № 4
ім. М. М. Коцюбинського

«НАМ ЗАЛИШИЛАСЬ ПАМ'ЯТЬ У СПАДОК»

Патріотичне виховання молоді — пріоритетний напрямок роботи бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя, яка всю свою діяльність проводить під девізом «Життя за законами гуманізму». 18 вересня в рамках роботи бібліотечного клубу «Ветеран», а також на передодні святкування Дня партизанської слави співробітниками бібліотеки спільно з учнями 8 класу гімназії № 9 (викладач О. Б. Серебрякова) під гаслом «Нам залишилась пам'ять у спадок» було проведено зустріч з ветераном Великої Вітчизняної війни Миколою Олексійовичем Філіним.

День партизанської слави відзначається як даніна всенародній повагі до тих, хто в суворі воєнні роки боровся з фашистами в тилу ворога, не шкодуючи власного життя і не знаючи страху. Золотими літерами вписаній в літопис Великої Перемоги радянського народу над фашистською Німеччиною подвиг кримських партизан і підпільників. Крим пережив окупацію і найважчі бої. Завдяки його захисникам він не став німецькою землею Готенланд, як планував Гітлер. Гітлерівці не вдалося ні розгромити партизанський рух Криму, ні підірвати його міць. Смертність від голода, зрада міс-

цевих жителів, труднощі з постачанням вантажів з Великої Землі, найважчі бої, люті, зовсім некримські морози не зломили дух цих мужніх людей. Кримські партизани, як і інші радянські народні месники, показали всю свою світу небачену стійкість у боротьбі, дали чудові зразки мужності, відваги, самопожертви, масового героїзму.

Розповісти про своє бойове

дитинство учням гімназії № 9 пришов кримський партизан Микола Олексійович Філін, який є членом бібліотечного клубу «Ветеран». Дванадцятирічним хлопчиком пішов він у партизани, в

чотирнадцять років брав участь у

визволенні Криму. Він розповів, як формувався їхній партизанський загін; як диверсії влаштовували дорослі і діти на залізничному вокзалі; як допомагали звільнити рідні села; як разом з 51-ю армією визволяли Сімферополь. Хлопцям і дівчатам було цікаво дізнатися про те, як ветеран отримав свою першу медаль. Так само цікавилися, чи було страшно йому, 12-річному хлопчині, партизанити. На прощання пообіцяли ще раз зустрітися і більше дізнатися про партизанське життя з перших вуст.

Захід супроводжувала документальна відеоподібка про кримський партизанський рух

НЕМАС ДРУГОГО ДНІПРА

(Закінчення. Поч. на 10-11 стор.)
Маючи конкретну модель, образ, поєт завдяки логіці віршування розвиває кольори, мелодію слів, аж доки читач не матиме завершеної художньої картини.

Останні чотири рядки «Причинної» створені саме в такому ключі:

*Ще треті пізні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Січі в гаю перекликались,*

Та ясен раз у раз скрипів, —

тут без гіпербол-метафор змальована ніч — пора в Україні — в спокійно-розповідному тоні, далекому від гоголівських образів, зокрема, того ворона, що ночує в лісі, а не в гаю. Це вже витвори Шевченкового поетичного генію, де виступають лише музично-слухові образи. «Золотом» поезії називав ці рядки Іван Франко, зазначаючи, що саме заперечна частка «не» вказує на відсутність тут музики. Взагалі він підкреслював не раз музичальність образів, якими поет змальовує український раянок, а вся «Причинна», за його твердженням, виливається в Шевченка притиском, з одного сильно-го душевного настрою.

Зв'язок «Страшної помсти» із «Причинною» відчутний у передачі нічноїтиши на Дніпрі, коли з річки виринають русалки, а також у зображені козака на вороному коні та хмар, що сплять біля моря (о, диво!), гоголівської Катерини, теж причинної, його баби-ворожки тощо:

*А з неба місяць так і сяє...
Аж гульк — з Дніпра повиринали
Мали діти, сміючись,
«Ходімо гріться! — закричали.
Зийшло вже сонце» (Голі скрізь:
З осоки коси, бо дівчата).*

У Гоголя: «В час, коли вечерня зоря тухнет, еще не являются звезды, не горит месяц, а уже страшноходить по лесу, по деревям царпаются и хватаются за сучья некрещеные дети, рыдают, хоочут, катятся клубом по дорогам и в широкой крапиве; из днепровских волн выбегают вереницами погубившие свои души девы; волосы ляются с зеленою головы на плечи, вода, звучно журча, бежит с длинных волос на землю...».

Справжнім ідейно-художнім шедевром професійної поезії про Славути, яку можна поставити на один рівень із творами Миколи Гоголя й Тараса Шевченка про неперевершенну ріку, був бароковий вірш «Похвала Дніпрові». Автор його — видатний український письменник і культурний діяч Феофан Прокопович (1681-1736). Він народився на березі Дніпра в Києві, закінчив Київську академію, навчався в польських школах, у Римській колегії, прекрасно володів латинською, польською та іншими мовами. Патетичний вірш-гімн «Похвала Дніпрові» Феофан Прокопович склав латиною на початку XVIII століття, і цей твір друкувався кілька разів. Гоголь мав бізнати вірш, який продовжив цілій цикл поезій про Дніпро — своєрідну Дніпріану.

*Славен будь, отче великий,
зажеди повноводий, глибокий!
Ти багатіший за інші річки*

усі разом, а може,

*1 найславніший. Пружна течія
береги роз'єднала
Так, що стріла не спроможна
здолати всю відстань між ними.
З морем самим позмагатися любить,
роздрівши, неначе
Німфа Фетида, що прагне
до батька подібною статі!
Часто лютує швидка течія,
і тоді у нестяма
Навіть столітні дуби вириває
укупу з корінням...*

Порівнюючи образи «Похвала Дніпрові» з творами Гоголя, легко помітити не тільки однаковий пафосний стиль, патетику, а й близькість художніх засобів, образної системи, спорідненість стилів осьових ритмомелодики. От Прокопович називає Дніпро великим батьком, а Гоголь і Шевченко — ще й «дідом» та «брatom». Всі три автори пишаються Славутичем як наймогутнішою, найславетнішою у світі рікою, поважають його бунтівливу вдачу, прозору широчину. У Прокоповича: стріла не спроможна долетіти до протилежного берега; у Гоголя — рідкісні птахи сягають середини Дніпра. Прокопович і Гоголь водночас зазначають: під час бурі Дніпро сердитий, вириває з корінням столітні дуби і все змітає, що трапиться на його шляху; Славутич такий могутній, що з морем позмагатися любить і не заспокоїться, аж доки зіллеться з ним. У цих трох авторів змальовано природу, гори, русалок, які живуть у воді. Прокопович не забуває використати й поширені у середні віки в європейській літературі образ: українська земля ї Дніпро мідем і молоком текуть, підкреслюючи цим свій патріотизм.

Одай пафосний, звеличувальний струмінь творів Прокоповича, Гоголя й Шевченка, близький для них сюжетний, образний та стилізовий зв'язок перегукується з українською народнопоетичною творчістю та античною літературою. Адже Гоголь, як і Шевченко, виріс із народної пісні й думи, українських історичних джерел, і часом механічно переносив цілі сцени до своїх повістей і оповідань. Так творчо використовували різні джерела й інші геніальні художники — Шекспір, Гете, Пушкін, Міцкевич, Франко, Леся Українка.

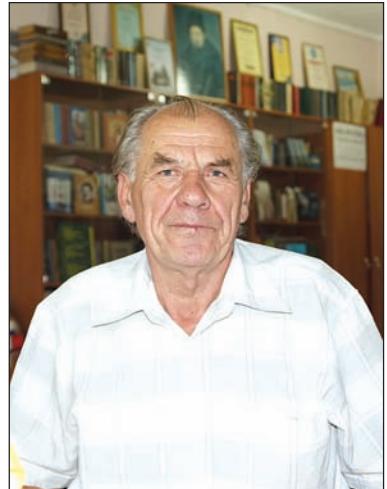
Утворчій майстерні Гоголя й Шевченка, на основі коштовних скарбів народнопоетичної творчості й досягнень світової літератури, безвідмовно «працювали» три злотовані воєдино грані їхніх геніальних талантів — поетичний, малярський і музикальний. І ці велети слова створили величний образ рідного краю — поетичний пам'ятник Славути та споконвічним мешканцям його побережів. На жаль, в останні десятиріччя Дніпро опинився під загрозою для свого існування. Письменники, митці, вчені, вся громадськість України все настайніше вимагають повернути річці її природне життя, а також зберегти духовний світ — поезію, мову, історію і культуру українського народу — на віки вічні!

Ярослав ДЗИРА

Нешодавно виповнилося 76 років одному з найактивніших читачів та популяризаторів «Кримської світлиці», голові Ради ветеранів війни та праці при Укромнівській сільській раді Борису Трохимовичу ГНАТЮКУ. Щиро вітаємо нашого земляка-«світличанина» з днем народження і пропонуємо уважі читачів уривок з вірша, якого написав Борис Трохимович і дніми приніс до редакції.

УКРАЇНА МОЯ...

Квітне моя Україна!
Бачив її я в рабстві.
Тепер вона справді вільна —
у вільних народів братстві.
Квітне моя держава —
аж від Карпат до Криму!
Маєм тепер ми право,
ми тепер незборимі!
Маємо хліб у крамницях,
а для душі — нашу мову.
Та порох в порохівницях
хай буде завжди готовий.
Є нам що боронити,
а перш за все — нашу свободу.
Не буде тепер хтось вчити,
як жити мосму народу!

УСІ — НА ПЕРЕДПЛАТНИЙ РЕФЕРЕНДУМ!
**ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ! УКРАЇНЦІ! «ПРОГОЛОСУЙТЕ» ЗА УКРАЇНСЬКУ ГАЗЕТУ,
КНИГУ, ЖУРНАЛ, ЗА УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, УКРАЇНСЬКУ ПРИСУТНІСТЬ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ДЕРЖАВИ!**

**ПЕРЕДПЛАТИТЬ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» НЕ ЛІШЕ ДЛЯ СЕБЕ — ЗРОБІТЬ ПОДАРУНОК
СВОЇЙ ШКОЛІ, БІБЛІОТЕЦІ, РІДНИМ, ЗНАЙОМИМ: ЧИМ БІЛЬШЕ В УКРАЇНСЬКОГО
ДРУКОВАНОГО СЛОВА БУДЕ ШАНУВАЛЬНИКІВ, ТИМ НАДІЙНІШИМ БУДЕ ЙОГО МАЙБУТНЄ!**

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» — 90269.
Вартість передплати: 1 місяць — 9,27 грн.; 3 місяці — 27,21 грн.; 6 місяців — 52,77 грн.; на рік — 104,34 грн.
**Адреса редакції: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14. Тел.: (0652) 51-13-24, (050) 957-84-40;
електронна пошта: kr_svit@meta.ua; Інтернет-сторінка: http://svitlytsia.crimea.ua**

«СВІТЛИЦЮ» ЧИТАЙТЕ — НОУТБУК ВИГРАВАЙТЕ!

Шановні «світличани! Ми продовжуємо наш газетний мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерний конкурс, ГОЛОВНИЙ ПРИЗ ЯКОГО — Ноутбук! Добре відомий читачам з минулого турніру сімферопольців Василь Степанович Стефанюк вже зробив свій внесок до призового фонду і закликав однодумців підтримати його, щоб можна було відзначити не лише переможця, але й призерів конкурсу. Спонсори запрошуюмо до конструктивного діалогу за тел. (067) 650-14-22, (050) 957-84-40, а читачам пропонуємо наступні конкурсні завдання. (Нагадуємо, що взяти участь у конкурсі і виграти ноутбук має шанс КОЖЕН передплатник нашої газети — ні викових, ні будь-яких інших обмежень нема!) Отже, **ПЕРШЕ ЗАВДАННЯ:**

— Хто автор надрукованого нижче поетичного заклику передплачувати «Кримську світлицю»? — Коли він був опублікований? — На якій сторінці?
— Яке за номером «чорне» попередження владі про проблеми «Світлиці» надруковане на її 1-й сторінці? — Хто на той момент був міністром культури України? За кожну правильну відповідь буде нараховано 1 очко (усього 5). (Підказка тим, хто «Світлицю» читає недавно: на наше газетне 20-річчя ми передали до бібліотеки ім. І. Франка у Сімферополі підшивки газет з 1999 року...)

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»!

З «Світлицю» вам веселіше в Криму буде жити! Від «Світлиці» у вас будуть світлі і радісні лиця, Рідне слово в душі оживає, розцвіте, забринить!

ДРУГЕ ЗАВДАННЯ:

Хто зображеній на цьому плакаті? (5 балів за правильну відповідь.)

Ф. П-1

«Кримську світлицю» ви — і щедріші, й духовно багаті! І відчуєте, як Україна стає на крило. Хай «Світлиця» заходить у кожну світлицю і хату, В кожні селище, місто, в найдальше сільце і село. Дорогі земляки! Передплачуйте

ТРЕТЬЕ ЗАВДАННЯ: Кілька років тому це фото вже прикрашало «Кримську світлицю», тому для читачів зі стажем це запитання не буде надто складним. Отже, як звуть цю українчуку і чим прославилася вона у нашій газеті? (5 балів за правильну відповідь.)

ВІДПОВІДІ НАДСИЛАЙТЕ на звичайну або електронну адресу «KC»!

Державний комітет зв'язку та інформатизації України

АБОНЕМЕНТ

На газету

90269

(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Кількість комплектів

на 200 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

(поштовий індекс)

(адреса)

Кому

(прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На газету

90269

(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Вартисть передплати

переадресування

грн. кон.

грн. кон.

Кількість комплектів

на 200 рік по місяцях

1</th

(Продовження. Поч. у № 37)

По суті, з середини першого десятиріччя XVII ст. Сагайдачний керував майже всіма значними походами — як сухопутними, так і морськими, що досягли на той час особливої сили, розмаху і масштабів. Із запорозької січової гавані виходило іноді до 300 «чайок», в яких розміщувалося близько 20 тисяч бійців.

1613 року козаки, керовані Сагайдачним, перемогли турецькі війська під Гезлевом у Криму, а татар — у Подніпров'ї біля річки Кінські Води. Писемні джерела повідомляють, що в 1614 і 1615 роках під особистим проводом Петра Сагайдачного козаки Чорним морем переможно ходили на Крим, Малу Азію та Константинополь (Стамбул). У 1614 році вони зруйнували Синоп — велике місто Анатолії. Ця розрізня вжахнула всю Туреччину. Збитки для неї були незліченні. У наступному 1615 році козаки Сагайдачного випалили околиці Константинополя і налякали самого падишаха. Повертаючись додому, козаки погромили під Очаковим турецькі війська.

Найзначнішою подією 1616 року у війні козацтва, керованого Петром Сагайдачним проти султанської Туреччини і Кримського ханства, був морський похід, спрямований на Кафу (тепер Феодосія), — головний зловісний невільничий ринок у Криму. Козаки штурмом оволоділи могутньою фортецею, знищили 14-тисячний турецький гарнізон, звільнини масу полонених — бранців.

Восени цього ж року козацький гетьман влаштував новий морський похід. Після близкавичного штурму фортеці Трапезунд козаки увірвалися в місто, визволили багатьох невільників, розгромили турецьку флотилію, що посунула за відпливаючими чайками. А потім Сагайдачний спрямував свою ескадру з чайок на Константинополь. У той час турецька столиця була беззахисною. Увесь свій флот султан відправив до Трапезунда і Очакова, щоб перехопити козаків. Вони ж після нападу на Стамбул без перешкод відплили від турецької столиці і дісталися додому, поминувши Очаків, де їх даремно чекав з галерами паша. Козаки піднялися річкою Конкою, перетягнули чайки волоком і прибули на Січ.

Під 1618 роком в одному з тогочасних джерел записано, що козаки знову пішли в Чорне море, атакували фортецю Тягін. Пізніше Сагайдачний водив козаків на кримські улуси. Коронний гетьман Станіслав Жолковський повідомляв королю, що козаки ходили під Переякопом і повернулися з перемогою.

За свідченням сучасника, «не тільки на Чорному морі, а й у самій турецькій столиці козаки викликали такий великий переполох, що через них там постійно тримають флот, увесь або частину, будують укріплення на берегах Босфору». Відомий італійський мандрівник П'єтро дела Валле повідомляв у

травні 1618 р.: «Турки не мають на Чорному морі жодного місця, яке б козаки не взяли й не сплюндрували. В усякому разі вони сьогодні на Чорному морі така значна сила, що, якщо докладуть більше енергії, будуть цілком його контролювати».

Уряд Османської імперії боротьбу з козаками розінівав як найважчу, найскладнішу і найневідкладнішу військову й зовнішньополітичну проблему. Найбільша держава тогочасного світу мобілізувала майже всі свої збройні сили проти українських воїнів, котрі пристояли їм у битвах силами іноді в кілька десятків разів меншими, і

Олена АПАНОВИЧ

САГАЙДАЧНИЙ ПЕТРО — УКРАЇНСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ГЕТЬМАН

все ж добивалися перемоги.

Добою героїчних походів назвали історики ці морські козацькі експедиції, керовані Петром Сагайдачним. Його видатну провідну роль у боротьбі проти турецько-татарської агресії визнавали сучасники. Якуб Собеський, батько майбутнього польського короля Яна Собеського, писав у своїй книжці «Хотинська війна»: «Скільки очював Сагайдачний Запорозьке Військо, всіду був овіянний славою подвигів на суші й на морі і мав незмінне щастя. Кілька разів прогромив татар в стенах перекопських і навів страх на Крим. Не менше прославили його морські походи — і тут завжди мав він щастя, — зруйнував кілька великих міст турецьких у Європі і Азії, попалив околиці Константинополя».

Видатний дослідник запорозького козацтва XIX-XX століть Дмитро Яворницький зазначав: «Дівна сміливість, швидкість і руйнівна сила всіх цих козацьких походів на Крим і Туреччину перевершують будь-які описи. Вони можуть бути пояснені тільки тим, що на чолі козаків стояв такий геніальний проводир, яким був Петро Конашевич-Сагайдачний».

Запорозькі козаки, керовані Сагайдачним, розгорнули ще й дипломатичну діяльність, спрямовану проти наступу Туреччини. Сагайдачний зі своїм військом приєднався до європейської антитурецької ліги.

Ймовірно, з його ініціативи протягом 1617-1620 років відбувалися переговори з Персією, з якою Туреччина розпочала нову війну. Ці українсько-персидські переговори шах Аббас II розглядав як важливий етап в організації антитурецької коаліції, до якої намагалися залучити, окрім Запорозької Січі та

Персії, ще й Францію, Польщу, Ватикан, а також Абхазію і грузинські князівства — Мінгрелію та Гурію. Провідну роль у цій коаліції іранський шах відвідав запорожцям, яких вважав серйозною, мобільною і активною антитурецькою силою. Щоправда, укладений Туреччиною мир з Персією поклав кінець плануванню цієї міжнародної акції.

САГАЙДАЧНИЙ І ПОЛЬЩА

Спрямувавши всю свою енергію, полковницею талант на боротьбу з султанською Туреччиною та Кримським ханством, Сагайдачний реально уявляв, що виступати проти Польщі ще не час. Воювати на два фронти Україна не могла. Досвід козацько-селянських повстань кінця XVI ст., керованих Криштофом

Косинським і Северином Наливайком, показав, що для всенародного повстання проти панування Польщі в Україні поки що бракує сили.

Саме з цих причин козацький гетьман, «політик великий і справний», як називали його сучасники, не йшов на відкриту політичну конfrontацію з Річчю Посполитою і збройний виступ проти неї, а використовував дипломатію для утвердження і проведення своєї лінії щодо польського короля, польських магнатів та шляхти.

У перші два десятиліття XVII ст. особливо активно розгорнулася діяльність Сагайдачного в цьому напрямку, позаяк значна кількість постанов сейму Речі Посполитої цього часу прямо чи опосередковано спрямовувалася проти козацтва. Магнати, шляхту та королівський уряд турбувало масове покозачення селян і міщан, які прагнули звільнитися від феодально-кристинської залежності, від національно-релігійних утисків.

Річ Посполита для розв'язання цієї проблеми намагалася чисельно зменшити козацтво, взявшись не зменшути його частину на королівську службу, склавши для цього реестр, щоб потім основну масу козацтва ліквідувати, повернувшись до кріпацтва. Уряд Речі Посполитої змушений був зберегти реестровому війську елементи автономії і певної суверенності, тобто самостійні виборні органи і власну юрисдикцію («права і вольності»). Офіційно визнавалася військово-політична організація, яка склалася в результаті внутрішнього розвитку козацтва. Отже, козацтво, очолюване Сагайдачним, боролося за збільшення реестру, добиваючись поширення «прав і вольностей». Це був легальний шлях протидії польсько-шляхетському наступові.

1617 року сейм знову роз-

глядав козацьке питання. За рішенням сейму для «приборкання» козацтва були послані коронний гетьман Жолковський і комісари з королівським військом, а шляхту Кіївського воєводства зобов'язали зібратися в загальне ополчення. У жовтні польські війська розташувалися тaborom в урочищі Суха Ольшанка над річкою Россю (неподалік Тараща). Сюди прибула українська делегація. Сагайдачний вважав, що краще піти на компроміс, аби не доводити до збройного конфлікту з досить численним військом. Йому запропонували тисячний реєстр із видачею жалування реестрівцям по червінцю та шматку сукна. Всі, хто не увійшов до реестру, мусили під загрозою страти повернутися до феодалів. Козацька делегація домоглася деяких змін: до найближчого сейму не визначати кількості реестрових воїнів, щоб старці (так називали козацьких гетьманів польські уряд-

мою. Смоленський шлях був стародавнім, традиційним для московських війн із Заходом. Москва там готувалася до війни. А відступаючи московські війська за своїм звичаем усе палили і нищили за собою. Польське військо, яке стояло кілька місяців, не мало організованого постійного забезпечення харчами. Кожен вояк одержував грошовий «жолд», на який мав закупати собі харч. Належні гроші жовнірі рідко одержували своєчасно і намагалися вижити пограбуванням населення. Тому військо Владислава на смоленському шляху потерпало від голоду.

Отже, Сагайдачний, який у своїй системі наступальної стратегії надавав пріоритетне місце фактору раптовості, обирає інший шлях, звідки, як знов козацький гетьман, Москва не чекає наступу. Ще у травні 1618 року чотиритисячний козацький загін увійшов у московські землі і спустився околиці Калуги. Головні ж сили Сагайдачного — 20 тисяч козаків з бойовим забезпеченням і харчами, що сконцентрувалися у прикордонних місцевостях, — вирушили в похід на Москву у першій половині червня, коли можна було просуватися низинним болотяним і лісовим краєм. Маршрут, що був визначений козацьким гетьманом, українське військо йшло через Путівль на Курськ вздовж річки Сейму на Ливни-Єлець, на Михайлів і Коломну. Для забезпечення і прикриття походу навколо розсіялися сторожові загони. Водночас на них покладалося завдання непокоти ворога, нищити міста і фортеці, перешкоджати зосередженню московських полків на Рязанщині.

Сагайдачний заздалегідь обдумав і врахував усі можливості й перешкоди, детально розробив організацію загонів, напрямок і характер їхніх дій, влаштування постійв, затримання припасів харчів і бойових засобів. Він добре знов став і дух московського війська, його методи ведення війни. Напередодні, ще в 1617 р., була проведена розвідка ворожої території, для чого використовувались купці, ченці, козаки, козбари.

Похід козацького війська відзначався динамічністю і швидким темпом. Пробуваючись в глиб Московської держави, це військо здобувало міста і фортеці. Сагайдачний не уникав бою, шукав битви, прагнучи знищувати живу силу ворога, виказував надзвичайно велику особисту сміливість в атаках і штурмах, розвиваючи високі бойові якості козацького війська, тримаючи його водночас у залишній дисципліні.

Перші відомості мавмо про облогу міста Ливні. Несподівано для воєводи Микити Черкаського та його ратників козацьке військо підступило до міста 29 червня і в той же день здобуло що сильно укріплену фортецю, зруйнувавши і спаливши її, знищивши залогу.

(Продовження буде)

Ілля Рєпін

значний художник-реаліст українського походження. Народився у Чугуєві на Україні, походить з родини військового поселенця. Одним із його предків був український козак Ріпа. 1866 р. — Михайло Грушевський, професор історії, організатор української науки, політичний діяч і публіцист, голова Центральної Ради (1917-1918), академік, автор понад 2000 наукових праць. 1897 р. — Павло Штепа, учасник визвольної боротьби, член Наукового товариства ім. Тараса Шевченка у Канаді та Української вільної академії наук у Канаді. 1945 р. — відбулася перемога підрозділів УПА під Угневим над військами НКВД. Народився:

1841 р. — Михайло Драгоманов, громадський діяч, літературознавець, історик, публіцист, фольклорист, економіст, філософ. Йому належить вислів: «Кожна людина, яка пішла з України, кожна копійка, потрачена не на українську справу, кожне слово, сказане не по-українськи, є розтрасти з української скарбниці, розтрасти, яка при нинішніх умовах не повернеться нізводки».

УКРАЇНСКИЙ КАЛЕНДАР

ВЕРЕСЕНЬ

27

Всесвітній день туризму.

День вихователя і всіх дошкільних працівників.

1781 р. — у складі Росії утворене Київське, Чернігівське, Новгород-Сіверське намісництва.

1920 р. — Нестор Махно склав союз з Червоною Армією.

Народилися:

1921 р. — Лев Сіленко, автор «Мага Віри», засновник РУНВіри.

1983 р. — Олена Юрковська, паралімпійська чемпіонка ігор 2010 р. у Ванкувері (біатлон), чотириразова паралімпійська чемпіонка ігор в Турині (2006), визнана кращою спортсменкою ігор; Герой України.

Померли:

1946 р. — загинув Юрій Горліс-Горський, старшина 2-го Запорозького полку Армії УНР, осавул 1-го курс-

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ ПАЛОМНИЦТВО ДО ЗАРВАНИЦІ

13-15 вересня у Зарваниці відбулося ювілейне V Всеукраїнське військове паломництво. Цьогорічна проща була приурочена до 1025-ліття Хрещення Русі-України та пройшла під гаслом: «Один Господь, одна віра, одне Хрещення».

У цьому паломництві також мали можливість взяти участь паломники з Одеско-Кримського Екзархату — військові капелани з прочанами, зокрема, ієрей Микола (Квіч) з м. Севастополь та ієрей Олександр (Смеречинський) з м. Одеса з військовими паломниками ВМС ЗСУ та ієрей Богдан (Костецький) з м. Євпаторія з військовослужбовцями Зенітно-ракетного полку.

14 вересня наші паломники разом з іншими представниками військових формувань Молебном до Пресвятої Богородиці перед чудотворною іконою Матері Божої Зарваницької розпочали ювілейне паломництво військовослужбовців. Після цього учасники паломництва спільно молилися за загиблих військовослужбовців та правоохоронців біля пам'ятного знаку загиблим за волю України. Захід продовжився урочистою хodoю до площи перед собором, де і відбулося урочисте відкриття ювілейного V Всеукраїнського паломництва для військовослужбовців.

Усі присутні мали можливість згідно з програмою взяти участь і у відновленні хрестних обітів біля купелі св. Анни, і в Хресній ході, і в Архієрейській Божественній Літургії, яку очолив владика Михаїл (Колтун), керівник Департаменту Патріаршої Курії УГКЦ у справах душпастирства силових структур, з благословенням якого і відбулося ціле паломництво. Походом зі свічками з піснею «Витай, Marie!», традиційним освяченням води біля собору та продовженням культурної програми за участі театру, що діє при Департаменті, троє священиків з Сокальсько-Жовківською єпархією, військовим оркестром з Івано-Франківська та піснями Дмитра Бабака,

призера конкурсу «Голос країни», було завершено перший день паломництва.

Головною подією наступного дня була урочиста Архієрейська Божественна Літургія, яку військові капелани відслужили на площі біля собору. Після літургії зували слова подяки від владики Михаїла (Колтуна) усім учасникам та організаторам паломництва.

Особлива вдачність висловлена гостям з-за кордону — Німеччини та Хорватії — за підтримку та активну участь у житті українського військового капеланства. Також у цьому паломництві владика Михаїл (Колтун) відкрив фотовиставку «Служимо миру разом», до якої ввійшли світлини з попередніх паломництв до Зарваниці, завдяки полковнику Руслану Коханчуку та підполковнику Вадиму Голубу.

З нагоди Дня Творця, який Церква святкує 14 вересня, владика Михаїл (Колтун), котрий також очолює Синодальну екологічну комісію УГКЦ, очолив екоакцію — разом з військовими та капеланами здійснили чин насадження дерев, посадивши трилипі поруч із головним входом до Маріїнського центру «Зарваниця». Поруч з місцем насадження дерев було встановлено пам'ятну гранітну таблицю, на якій зазначено, що ця акція відбулася у

День Бога Творця з нагоди 1025-ліття хрещення Русі-України та V Всеукраїнського військового паломництва до Зарваниці.

Організатором проші до Зарваниці виступив Департамент Патріаршої курії Української греко-католицької церкви у справах душпастирства силових структур спільно з Міністерством оборони України.

P. S. Учасники паломництва: представники капеланських служб Німеччини та Хорватії, працівники та військовослужбовці Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України, Сухопутні війська, Повітряні Сили, Військово-Морські Сили, військово-научальні заклади ЗСУ: Академія Сухопутних військ ЗС України імені П. Сагайдачного (Львів), Прикарпатський військовий ліцей (Надвірна), а також внутрішні війська МВС України, представники Державної пенітенціарної служби, громадські та військово-патріотичні організації. Козацтво, Спілка ветеранів Афганістану м. Стрий, Севастопольська організація Спілки офіцерів України.

Отець Микола КВИЧ, головний військовий капелан Одеско-Кримського Екзархату УГКЦ
м. Севастополь

СТОЛИЧНА ВИСТАВКА КРИМСЬКОЇ ХУДОЖНИЦІ ІЗ ОДЕСИ

Приода не завжди відпочиває на діях талановитих людей. Це, зокрема, підтвердила виставка живопису Ярини Коршунової «Бути!», яка відкрилася в київському Будинку художника. Ярина народилася в Одесі в сім'ї художників у 1991 році. Її батько — Інокентій Коршунов — має в своєму творчому доробку картини, художні фото, ілюстрації до казок видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

Ярина закінчила Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова за спеціальністю «Живопис». Зара навчається у Кримській філії Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури. Протягом 2011-2013 років юна художниця брала участь в одеських і всеукраїнських виставках.

На виставці «Бути!» представлені роботи за останні шість років, виконані в реалістичній манері. Це — пейзажі, портрети, натюрморти і графіка. Низка полотен відображає красу Криму — «Осінь у Криму», «Коктебель», «Краєвид з Карадагу», «Алушта». Ярина не забуває і про рідну Одесу. На виставці експонуються картини «Одеська ніч», «Дахи Одеси». Є й краєвиди інших місць України — «Кременець» і «Львівські фіалки». Зацікавлює свою композицією картина «Тепло». З першого по-

гляду не второпаєш, чому така назва? На картині — за вікном засніжена зима. Але потім помічаєш, що на підвіконні над батареєю опалення спить кіт. І розумієш, що художниця зобразила тепло, яке особливо приємне взимку. Також привертає увагу картина «Свобода»: дівчина, яка біжить, розкинувши руки, показує радість людини, що насолоджується волею. Мисткиня вміє конкретними реалістичними образами передати відчуття.

Ярина Коршунова пояснює: «Назва виставки «Бути!» стосується не тільки живопису. Повністю погоджується з філософською ідеєю Григорія Сковороди: «Людина тільки тоді щасли-

НАД ДОНУЗЛАВОМ ПІСНЯ УКРАЇНСЬКА ЗАБРИНІЛА!

АНОНС!

Дивіться на ДТРК «Крим» у програмі Олександра Польченка «Рідна хата» телерозповідь про фестиваль української авторської пісні на Донузлаві!

1 передача — у неділю, 13 жовтня, поч. о 17.40 (повторення у середу, 16 жовтня, поч. о 10.00)

2 передача — у неділю, 27 жовтня, поч. о 17.40 (повторення у середу, 30 жовтня, поч. о 10.00)

